884
I·3

ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 38. ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ՅՈՒՆՈՒԱՐ 2, 1886 ԹԻՒ 1.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

	Երես
Երջանկաւէտ Նոր Տարի	1
Նոր Տարի	1
Կրօնական Աւետնութիւն	1
Սեզան Ժայռի Անկումը	2
Աղիւս Վերուն Կայսր մը	2
Բժշկին Պատմութիւնը	3
Պերմա և Անոր Մայրաքաղաքը Մանտալէ	4
Քնաշրջիկը	4
Սիլեպտը	5
Փշրանք	5
Նամակներ	6
Հանգէս Գաղտքական	7
Աւժէքը Դրամոց	8

ԱԻԵՏԱՒԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. կը հրատարակուի ամեն Շաբաթ օր։

Տարեկան գինն է՝ ի Թուրքիա՝ 2 Մեճիտիյէ, վեց ամսեայն՝ 1 Մեճիտիյէ, կանխիկ, եւ հատը 40 փարա։ Օտար երկրաց համար տարին 45 դահեկան, կանխիկ։ Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Խմբագրութեան եւ բաժանորդագրութեան պատկանեալ ամեն նամակներ պարտ է ուղղել առ Մր. Հ. Ս. Պարնըմ, Ամերիկան խան, կ. Պոլիս։

Ամերիկայի Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ,
Ճ. Փ. ԿՐԻՆ, ԹՈՐԱԳԻՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՓՈԽ—ԹՈՐԱԳԻՐ

ԵՐՋԱՆԿԱՒԵՏ ՆՈՐ ՏԱՐԻ

Իւրաքանչ չարժամիջը երկնային մարմինները կը գուշակեն մեր գործոյ և հանդըստեան ժամերն, բայց իւրաքանչ երբեք չեն հանդիպիր։ Երկրիս ճանապարհին վրայ չուրջ զարեգակամբ կը նշանակէնք կէտ մը և կը կոչենք զայն Նոր Տարի։ Աչխարհ սրարշաւ կ'անցնի այդ կէտէն, առանց կանգ առնելու կամ յամրացնելու իւր ընթացքը։ Հազար անգամ աւելի արագ քան արագագոյն գնացքն այն կ'ընթանայ իւր չուրջն վրայ, և մինչեւ կը ղղանք, 1886ի ժամերն և տերն կ'անցնին։ Եւ բարւոք է այսպէս ըլլալ։ Այժմ մթութիւն կը պատէ օրուան մեծ մասը, եւ ծառեր և դաշտեր կը նմանին իբրեւ Ձմերայնոյ։ Բայց մեն մի յաջորդ օր արեգակը պիտի երթայ աւելի և աւելի իվեր յերկինս, և առաւել ևս պիտի մօտենանք Գարնան ուրախ առաւօտուն, և Ամրան երկայն լուսափառ աւուրց։ Նոյնպէս են և մեր կեանք։ Ձենք կարող կասեցուցանել մեր կենաց ընթացքը երբ կը հասնինք Նոր Տարուոյն, այլ կը շարունակենք անդադար արագութեամբ հեռանալ որոշեալ տեղէն և առաւել ևս մօտենալ գերեզմանին սահմանաց։ Բայց բարւոք է այդ՝ եթէ կ'ապրինք որպէս Աստուած կ'ուզէ որ ապրինք, ոչ այդու մեր կեանք պիտի ըլլան գամ քան ղգամ ճոխագոյն և երջանկագոյն։ Մէն մի յաջորդ օր մեր արեգակը պիտի երթէ առաւել ևս բարձր, և պիտի ունենանք աւելի լոյս և կեանք։ Մեր յաւիտենական գոյութեան մթագոյն ժամանակն անցած է և ոչ ևս պիտի վերադառնայ՝ վասն զի կը ճամբորդենք դէպ յերկիրն էմմանուէլի։

«Հոն միշտ ցորեկ կայ, միշտ գարուն,
Զկայ գիշեր, ձմեռն։»

Իցէ թէ ամենքս առաջնորդուէինք այն ճամբան որ կը տանի յայն երկիր։ Աստու բաղձանօք կու գանք առ մեր ընթերցողս, մեր նորագեստ թերթով, և կը մաղթենք անոնց երջանկաւետ Նոր Տարի։

ՆՈՐ ՏԱՐԻ

Նոր բարիք, նոր չընորհք,
Մեր առն նոր չաւղին վրայ,
Նոր եռանդ հանապազ,
Եւ նոր յոյս փառօրեայ,
Նոր տարի, նոր ծընունդ,
Նոր դրդիռք լինդութեան,
Նոր մի երգ առաուտան,
Մի նոր երգ իրիկուան։

Նոր պըտուղք վասն Տեառն,
Նոր նուագք գնծութեան,
Նոր ձայներ աղօթից,
Նոր աւուրք փրկութեան,
Նոր նուէրք իր դանձուն,
Նոր ծիծաղք եւ դիմաց,
Նոր առուակ աղբիւրէն,
Ուր բղխէ սէր չնորհաց։

Նոր աստեղք քո թագին,
Նոր բարբառք եւ սիրոյ,
Նոր չողեր եւ փառաց,
Պահեալ քեզ իվերոյ·
Նոր պայծառ ճառագայթ,
Իւր դէմքէն միշտ բարի,
Մաղթելու քեզ համար,
ԵՐՋԱՆԻԿ ՆՈՐ ՏԱՐԻ։

ՀԱՃԱԿ ՏԷՐ-ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱՒԵՏՆՈՒԹԻՒՆ

Նստած ենք իդրել առաջին խօսք Նոր Տարուոյն առաջին թուոյն համար, և կը հարցունենք մեք մեզ թէ ինչ գրենք։ Ինչ խօսք ղրկենք մեր ընթերցողաց Պարսկաստանէ՝ Յարևելք՝ մինչև Գալիֆորնիա՝ Յարևմուտս։ Եւ պատասխան կը թելադրուի մեր մտաց—Յորդորեցէ՛ք որ ըստ կարելոյն լաւագոյն կերպիւ սկսին տարին՝ խնդրելով Աստուծմէ ամէն կարելի օրհնութեանց մեծագոյնն։ Դիւրին է բերել իմիտ չատրաներ որոց կը բաղձանք և անոնցմէ և ոչ մէն իվեր է քան ղղօրութիւն Աստուծոյ վասն չնորհելոյ։ Թերևս մեր թերահաւատութիւնը կ'ըսէ թէ Աստուած չտար լաւագոյն բաներըը, և թէ այդ պատճառաւ խմաստութիւն է սահմանաւորել մեր խնդրուածներն այնպիսի առարկայներու դորս կրնանք յուսալ թէ պիտի ընդունինք։ Բայց այսօրինակ անվստահութիւն բանաւոր չէ ըստ Գրոց։ Անդ չենք գտներ յորդոր որ ղղուշանանք յոյժ յանդուգն ըլլալէ մեր խնդրուածոց մասին, կամ յոյժ բարձր բաղձանքներ տածելէ։ Երթանք ուրեմն առ Աստուած և խնդրենք անկէ լաւագոյն պարգևն որ կրնանք երևակայել։ Ինչ է այդ։ կը պատասխանենք, կրօնական Աւետնութիւն մը։ Թերևս ոմանք կարդալով այս բառեր կ'ըլլան յուսահատկ։ կը խորհինք, կ'ըսեն, թէ պիտի չիշեր բան մը որ իրապէս ընտիր և փափաքելի է։ Լաւ, եթէ իրապէս կայ բան մը որ լաւագոյն է քան մի կրօնական արթնութիւն, խնդրեցէք զայն։ Ունինք այնպիսի վստահութիւն՝ սիրելի ընթերցողք՝ Աստուծոյ բարութեան և ղօրութեան վրայ, որ անհերքայ ենք թէ նա յօժար է տալ իւրաքանչիւր հոգւոյ լաւագոյն պարգևը։ Ուստի մի՛ խնդրեք ինչ նուազ քան զայդ։

Բայց կանգ առ վայրկեան մը և խորհէ· կա՞յ ինչ լաւագոյն քան մի կրօնական արթնութիւն։ Լաւագո՞յն է գործի մէջ յաջողութիւն, կամ նոր տուն մը, կամ զերծումն հիւանդութենէ, կամ աղատում պարտուց բեռէն որ կը նեղէ զքեզ։ Եթէ

իրրև անհատ ապրած ես անդեղջև ի մեղս, այնպիսի ներքին վոխոխութիւն մը որ կ'ընէ զԱստուած քու Հայրդ և բարեկամդ և կ'ապահովէ յաւիտենական երջանկութիւնդ՝ օրհնութեանց մեծագոյնը չէ՞։ Զենք տար զայս յորդոր վասն դի տալ զայն մեր պարտականութիւնն է ի պաշտօնէ։ Զկայ ինչ առաւել ղղուելի քան կեղծ չերմեռանդութիւն, — խօսիլ հոգևոր ճշմարտութիւններ առանց զգալու կամ ըմբռնելու զանոնք։ Ններկայ կը հաւատանք որ եթէ Աստուած դներ առաջի քո ողջոյն ախեղերքն ըսելով, "Ա՛ռ զոր ինչ կամիս," պիտի գործէիր ցաւալի սխալ մը և անտարակոյս պիտի սարջանայիր ի վերջոյ, եթէ՝ մեղայ մէջ ըլլալով՝ չընտրէիր մի նոր սիրա — հոգևոր վերակենդանութիւն։ Բորոտ մը որոյ յօդուածները կը լուծուին ախտէն, մեծ սխալ կը գործէ եթէ հրաւէր ընդունելով ընտրել որևիցէ երկրաւոր բարիք, ընտրեր հարստութիւն կամ այլ ինչ՝ բժշկութենէ զատ։ "Ցէր, եթէ կամիս, կրնաս մաքրել զիս," ըսաւ բորոտը Յիսուսի, և չվանդրեց այլ ինչ։ "Ցէ՛ր, որ մեր աչքերը բացուին," գոչեցին կոյրերը միաձայն։ Մեղքը բորոտութիւն է, կուրութիւն է, և եթէ խնդրենք որևիցէ այլ ինչ, մինչ այդ կը մաշէ մեր հոգիները և կը պահէ զանոնք խաւարի մէջ, ցաւալի սխալ կը գործենք։

Եւ մեր ընթերցողներէն այնպիսեաց համար ևս ողբ՝ նման Մարիամի՝ ընտրած են այն բարի մասը, հոգևոր արթնութիւն մը՝ հաւասարապէս է օրհնութեանց մեծագոյնը։ Այս ընտրութիւնն ընելէ ետև էր որ Մարիամ զգայ կարօտութիւն նստելու առ ոտս Փրկչին։ Կա՞յ մեղմէ մէկը որ սորված է ամէն ինչ ղոր Նա կ'ուսուցանէ մեզ։ Կատարեա՞լ է Նորա խօսքը ի մեզ։ Երբ կոյր մարդը տեսաւ մարդիկ որ կը քալէին ծառերու նման, չըսաւ թէ այդ բաւական էր։ Աչխարհիս գեղեցկութեանց այդ նշոյլը առաւել ևս զօրացուց նորա իղձը վասն կատարեալ տեսութեան։ Նոյնպէս պարտինք ըլլալ և մեք։ Տեսած ենք նշոյլներ Աստուծոյ սիրոյն և արքունեաց գեղեցկութեան, բայց դեռ չենք տեսներ յստակ, վասն դի աչխարհային են մեր միտք։

Եւ մեր եկեղեցեաց և ժողովրդոց համար ի՞նչ կայ այնչափ բաղձալի որչափ մի կրօնական արթնութիւն։ Եղած են տարիներ յորս արթնութեան ալիք անցած են Անգղիոյ և Ամերիկայի վրայէն։ Երջանիկ պիտի ըլլան յիշատակք 1886 ամին՝ եթէ կարող ըլլանք նայիլ ետ ա նոր իրը տարի յորում այսպիսի մի ալիք անցաւ մեր երկրին վրայէն, և օրհնեց մեր եկեղեցիները վանէ՝ յԱրևելս՝ մինչև Զմիւռնիա՝ յԱրևմուտս։ Միաբանական աղօթից չաբաթը անցած պիտի ըլլայ մեր եկեղեցեաց բաղմաց համար երբ այս թերթը հասնի անոնց, բայց կը յուսանք թէ այն եղած պիտի ըլլայ պատրաստական չաբաթ՝ քրիստոնէական գործունէութեան և աճման տարւոյ մը համար։

Մեր ընթերցողներէն բաղումք Բողոքական չեն, բայց մեր խօսքերը այնպիսեայ ևս ուղղեալ են։ Ըսել չենք ուզեր "Բողոքական՝ եղէք," — երբէք չենք ըսեր զայդ։ Կ'ըսենք, Քանադիր եղէք ըլլալ աւելի եռանդուն և հաւատարիմ ծառայք Քրիստոսի, — ըլլալ աւելի կրօնասէր, և աչխատիլ որ այլք ևս նոյնպէս ըլլան։ Երբ մարդ ունի այս չարժառիթը, պիտի առաջնորդուի ուղիղ ճամբան ի մասին եկեղեցական կապակցութեան։ Ուրեմն մեր բոլոր ընթերցողաց կ'ըսենք, Սկսեցէք Նոր Տարին խնդրելով Աստուծմէ հոգևոր արթնութիւն վասն ձեր և ձեր ժողովրդեան։

ՍԵՂԱՆ ԺԱՅՈՒ ԱՆԿՈՒՄԸ

Տարիներ առաջ Նիակարայի Ջրվէժը այցելողները հետաքրքրութեամբ կ'երթային տեսնել ժայռի լայն լեզու մը որ ցամաքէն իբր վաթսուն ոտք դուրս ցցուած էր փըրփրադէզ աչեաց վրայ, և կը կոչուէր «Սեղան Ժայռ։» Ժայռին ծայրը փայտեայ կամուրջ մը, կամ տախտակամած մը չկոտած էր, որուն մէկ ծայրը ժայռէն տասն ոտք դուրս երկնցած էր, և վրան չկոտած էր փոքր օթեակ մը, որուն մէջ կանգնելով այցելուք կրնային դիտել տակէն անցնող փրփրալից հոսանքը։ Այս տախտակամածին ներքին ծայրին վրայ քարերու ահագին բեռ մը դիզուած էր որով իր տեղը կը կենար։

Հաղարաւոր անձինք Սեղան Ժայռը այցելած են, և կանգնելով վոտքերիկ օթեակին մէջ ունկն դրած են Ջրվէժին որոտման և դիտած են եռացող յորձանքին փրփուրը։

Մի Հոկտեմբերեան օր մը յամին 1850, Ճորճ Ուիլքս, հանրածանօթ խմբագիրը ի Նիւ Եորք, տիկնոջ մը հետ պանդոկէ մը գնաց Ջրվէժը։ Մինչ կառքը Սեղան Ժայռի վրայ Թողլով կ'երթային դէպ տախտակամածը, Մր. Ուիլքս իր ուղեկցոյն ուշադրութիւնը հրաւիրեց ճեղքուածքի մը որ ժայռին յատակը մէկ կողմէն միւսը կ'երեւէր, և ըսաւ թէ երբէք տեսած չէր զայն յատակ։ Տիկինը սարսուռ ղգաց երբ տեսաւ զայն, և ետ քաչուեցաւ, ըսելով թէ չէր ուզեր ժայռին վրայ երթալ։

«Օ՛» ըսաւ Մր. Ուիլքս, «այսչափ տեղ որ եկանք, երթանք մինչեւ ծայրը. չեմ կարծեր թէ ժայռը պիտի խորհի Ջուրը իջնալ պարղապէս վասն դի մենք վրան ենք։»

Յառաջ գացին, և դիտեցին ահարկու Ջրվէժը, և ունկն դրին անոր որոտալից դոռումին, մինչեւ կը թուէր թէ անբացատրելի սարսափով լցուած էին։

«Սոսկալի տեղ է այս,» ըսաւ խմբագիրը. «Նայէ՛ հոն տակը եւ տես թէ ինչպէս միայն կեղեւի մը վրայ կեցած ենք։ Տարիներով այդ բուռն հոսանքին ակռաները կրծելով փորած են այդ խոռոչը եւ այս տափարակ ժայռը օր մը պիտի իյնայ։»

Տիկինը սարսռաց։ Դարձեալ նայեցան Ջուրերուն, և երբ դարձան իրարու, իւրաքանչիւրը տեսաւ թէ միւսին դէմքը կը յայտներ անհնարին սարսափ։

«Այս տեղէն չեմ ախորժիր,» գոչեց Ուիլքս։ «Հաւանականապէս ժայռին յատակը ամիրողջ քակուած է, եւ թերեւս միայն կարդ մը սուր ծայրերու վրայ հաւասարակշռեալ է, պատրաստ խախտելու եւ ի վայր ղղորելու որեւիցէ անսովոր վրդովմամբ։ Սա ձեղքուածքը յոյժ լայն կը թուի ինձ այսօր։ Կարծեմ լաւ է որ մեկնինք, վասն դի փափաք չունիմ այդպիսի վերջաբանութեան. եւ բայ յաստի, թերթս հրատարակուելու է դալ չաբթու։»

Այս կէս կատակ խօսքերով նա բռնեց իւր ընկերոջ ձեռքէն, եւ երկոքին բացարձակ սարսափով փախան դէպ ի ցամաք որչափ արագ որ կրնային վազել, եւ մեծաձայն խընդալով երբ ցամաք կոխեցին, ցատկեցին եւ լան իւրեանց կառքը իբր թէ մեծ վտանգէ մը ազատած էին։ Կառքը դարձաւ դէպ ի պանդոկը, բայց եթէ՝ Լայկէումէն լսելին որոտալից դղրդիւն մը, նման երկրաչարժի որոտման. դետինը դոզաց կառքին անիւնեերուն ներքեւ, եւ դառնալով տեսան թէ Սեղան Ժայռը ինկած էր։ Անտարակոյս անոնց փախստական քայլերուն ցնցումը վրդոված էր ժայռին հաւասարակշռութիւնը, եւ պրծած էր զայն ի վայր։ Մէկ վայրկեանէն հարիւրաւոր յուղեալ մարդիկ խռնուեցան եղերքը, եւ ամենքին կը կրկնէին իրարու թէ տիկին մը եւ մարդ մը Սեղան Ժայռին վրայ ըլլալով անոր հետ դահավիժած էին Ջրվէժին մէջ։ Իսկ նոքա ապահով էին, բայց մազապուր ազատած էին։

Սեղան Ժայռը դարերով կանգուն մնացած էր հոն, եւ մարդիկ կրկին եւ կրկին այցելած էին զայն ապահովապէս, եւ սակայն ամէն ոք գիտէր թէ օր մը կրնար իյնալ։ Ի վերջոյ ժամանակը եկաւ, եւ այն երկուքը մէն ոք գիտէր թէ օր մը կրնար իյնալ։ Ի վերջոյ ժամանակը եկաւ, եւ այն երկուքը յանկարծ մեկնելով միայն կարողացան աղաղակել մի սոսկալի աղետէ։

Այսպէս եւ աչխարհն յորում կ'ապրինք արագ կ'երթայ մի ահաւոր վախճանի, եւ սակայն մարդիկ կը ղգան անվախ, անտարբեր, եւ ապահով։ Բայց վերջին օրն պիտի գայ, եւ իմէջ անտարբերութեան, յանձնապատանութեան, եւ ապահովութեան՝ դատաստանի ժամուն որոտումը պիտի պայթի մարդկութեան վրայ։ Մարդիկ աղդարարուած են, բայց ինչ օգուտ է աղդարարութիւն։ Նոյ աղդարարեց իւր դարուն աչխարհը, բայց «չգիտցան մինչեւ ջրհեղեղը եկաւ եւ ջնջեց ամենքը։» Աղդարարութիւնք չիրկեցուն զանոնք որ կը բնակէին ի Սոդոմ, եւ աղդարարութիւնք չպիտի փրկեն անաստուածները, որք թակարթի մէջ պիտի բռնուին եւ դուչակեալ աւերման տակ պիտի ընկճին։ Զգոյշ ըլլանք որ մեր ժամանակին միտքը նենք որուած աղդարարութեանց, եւ հլնենք եւ աղօթենք միշտ որ արժանի ըլլանք ազատիլ այս բոլոր բաներէն որ պիտի գան աչխարհիս վրայ, եւ կանգնինք առջեւ Որդւոյն Մարդոյ։

ԱԶՆԻՒ ԾԵՐՈՒՆԻ ԿԱՑՈՐ ՄԸ

Մի քանի չաբաթ առաջ Վիլհելմ կայսր այցելեց Պերլինի Տոմ Մաւուզը, տեսնելու նոր խորանի ճակատաքարը մը, որուն վրայ ներկայացուած էին աչխարհի բոլոր թագաւորները որք կը գնէին իւրեանց դաւազանները եւ թագերը առաջս Փրկչին։ Պատասխանելով ուղերձիը զոր արքունեաց քարոզիչը Տր. Քէօգէլ այդ առթիւ խօսեցաւ նմա՝ կայսրը ըսաւ.

«Գալով այն անկից զորս խօսեցաք նկատ-

մամբ իմ անձիս, կ'ընդունիմ զանոնք ամենայն համեստութեամբ իբր մարդ որոյ օրերըն այժմ համրուած են։ Իմ կենացս միջոցին երկինք ծածկած է զիս օրհնութեամբք եւ ողորմութեամբք, մանաւանդ ի ծերութեան, բայց պատիւն որ կը մատուցուի ինձ կը դնեմ առ գահին Աստուածաբնակելոյն, որմէ կը սպասենք զօրութիւն ընել լաւագոյն բաներըն որ կրնան կատարուիլ երկրիս վրայ։

«Վերջին մի քանի ամաց մէջ, ձեր ամենուն աչաց առջեւ պատահեցան դէպքեր ոմանք Բրուսիա բարձրացաւ առաւել քան զոր երբեք կ'ակնկալէինք։ Աստնգզ ակամաւս եղաք մեծ գործին որ կատարուեցաւ, եւ որ պիտի տեւէ մնալ հաստատ եթէ անոր հիմերըն մնան կրօնի սրբութեան եւ ամէն բարի գործոց յառաջադիմութեան մէջ։ Իմ ծերութեան աւուրց մէջ կրնամ կոչել ղերկինս ի վկայութիւն՝ թէ միշտ նկատած եմ զկրօնն իբր միակ հիմն որուն վրայ կը յենուս ամէն ինչ, եւ իբր մեծագոյն բարիքն իմ ժողովրդեանս։»

ԲԱՇԿԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Կրակարանին մէջ վառող կոճերու ճարճատիւնը, սենեկիս անհարթ պատերը՝ կառավարութեան ծառի կոճերէ չինուած տան մէջ, տախտակամածը որ կայենով կտրուած տախտակներէ չինուած էր եւ եղջերուի մորթերով չածկուած, յատոյ գիրքերը, պատկերներըը, մուշտակները, եւ այլ կարասիք կու տային ինձ ղդալ թէ, սակաւ տուներ կային այնքան հաճելի որչափ էր իմ բնակարանս Նիմմելայի Դործակատարութեան կայանը, Հիւսիսային Ամերիկայի Հնդիկներուն գաւառին մէջ։ Այս խորհրդով կը մխիթարէի ինքզինքս երբ բալխերի լծուած չուներու զանգակներու հնչիւնը լսուեցաւ որ տակաւ կը մօտենար, մինչեւ չուներուն ընդհատեալ հաչիւնէն եւ զանոնք վարողին հազագային հրամաններէն հասկըցայ թէ կանգ կ'առնէին։ Կրակարանը կոճ մը եւս ձգեցի, եւ մինչ հովը կը սուլէր լճին վրայ եւ յորձանօք կը բաշխէր ձիւնը պատուհանիս, դիմութեան հառաչանք մը արձակեցի խեղճ մարդուն համար որ չուներու բալխերով դուրս ելած էր այնպիսի դիշեր մը։

Հազիւ զարձեալ նստած էի, երբ դնդապետ Բիլ ներս խոթեց դլուխը սենեկիս դրան եւ ըսաւ, «Բե՛ղ կ'ուզեն, Տոքթո՛ր»։ Երջանիկ հանդստութենէս զարթուցեալ ելայ դուրսի որահը։ Բարձրահասակ Հնդիկ մը՝ որ էր բալխերը վարողը՝ կանգնած էր կրակին առջեւ, եւ կը սպասէր ինձ։ Դարձաւ եւ վայրենի Հնդկաց խմաստալից ոճով ըսաւ.

«Փոթորկի Ոգին անլծած է զՕսէոյ՝ դուստրը Բենեպէքի։ Բենեպէք կ'ըսէ, եթէ ըսպիտակ բժիշկը դայ, Բենեպէք պիտի ընէ ինչ որ նա ըսէ։»

«Շատ լաւ,» ըսի, «կու գա՛մ։»

«Պարապ բան է,» ըսաւ դնդապետը, «չե՛ն ըներ ինչ որ ըսես։»

«Եւ սառնային ցուրտ կայ,» յարեց ուրիշ մը, մինչ սենեակս կը դառնայի։

«Եւ սակայն այդօրինակ պատճառանօք չեմ կրնար թողուլ որ մարդկային էակ մը մեռնի. թէպէտ անտարակոյս երթալս անօգուտ է։ Անոնք երբեք զիս չեն կոչեր մինչեւ որ այլ եւս դարմանն չըլլար,» ըսի, մինչ ինձ հետեւելով սենեակը կը մտնէին։

«Եւ ի՞նչ օգուտ եթէ դարմանի ժամանակը անցած չըլլայ,» ըսաւ Ճաք Ուոթըրզ. «ծերունի Հնդիկ բժիշկները զքեզ վայրկեան մը միայնակ չեն թողուր. նաեւ զիւղը տան մղոն հեռու է, եւ մնդիկը ղրոյէն քսան աստիճան վար լիճած է։»

«Հոգ մի՛ ըներ,» ըսի, հագնելով արջու մուշտակէ վերարկուս. «եթէ Բենեպէք հրաման ընէ որ դուրս ելնեն, կը մեկնին. նա իշխան է իւր տնակին մէջ, եթէ կամիս յիշել։»

«Պիտի սառի՛ս,» ըսաւ Ճաք, սպառնական ձայնիւ։

«Շատ լաւ. զդոյշ եղիր որ հիւանդ չըլլաս մինչեւ որ հալիմ.» դայս ըսելով ելայ դուրս խայթիչ ցուրտին դէմ Հնդկին հետ։ Շատ ժամանակ չառաւ նա զիս նեղ չան բալխիրին մէջ տեղաւորելու համար, եւ ճամբայ ելանք։ Քանի տան մղոն ճամբայ ունէինք երթալու լճին վրայէն որ յղկուած էր ապակւոյ նման։ Սաստիկ ցուրտ գիշեր էր, եւ աստղերը կ'արձակէին այնպիսի մի փայլ որ երբեք չտեսնուիր տաք երկիրներու մէջ։

Մուշտակներուս մէջ փաթթուելոյ եւ ըսկսեցի ենթադրութիւններ ընել հիւանդին վրայ զոր տեսնելու կ'երթայի, միայն չարժելով մերթ ընդ մերթ ի բաց քերելու սառնամանիքն որ կը կաղմուէլին արտեւանցս վրայ։ Ի վերջոյ բալխիրին չանց հաչիւնին պատասխանող հաչիւն մը ծանոյց ինձ թէ կը մօտենայինք Բենեպէք իշխանին բանակած տեղը։ Անոնք տնակներու մէջէն եւ կեանք մեծ վրանի մը մոից առջեւ։

Ներսէն կու գային ձայներ կանանց հառաչանաց եւ բժիշկ քուրմերուն դիւթական ընթերցանաց մրմունջին։ Տեսարանը՝ երբ մտանք՝ բնաւ քաջալերիչ չէր բժիշկի մը։ Վրանը չինուած էր բոլորակ ձեւով՝ ձողերով եւ մորթերով, եւ գագաթը կար ծակ մը մուխը արտաքսելու համար։ Վրանին մէջտեղը կար մեծ կրակ մը յորում տակաւ կ'այրէին փայտի կոճեր, եւ անոր առջեւ նստած էր կին մը զլուխը ծնդացը վրայ խոնարհեցուցած, մինչ այլ մի քանիք, հերարձակ, չուրջը ցրուած էին, եւ մի քանի վայրկեանը անդամ մը ողբոց յանկարծական ճիչով կը պատասխանէին քուրմերուն արարողութեան մէկ մասին։ Մէկ կողմը պառկած էր դեռահասակ աղջիկ մը հազիւ տասնեւհինգ տարեկան, որ մասամբ կը հանդչէր մորթերէ կազմուած անկողնոյ մը վրայ եւ մասամբ ի բաղուկս պերճասիսիլ մարդու մը որ վեր կը բռնէր զնա՝ նորա սեղմեալ չնչառութիւնը դիւրացունելու համար։ Անկողնոյն վարի ծայրը նստած էին երկու վայրենի բժիշկք՝ ցեղին քաւրմերը՝ որ կ'երգէին եւ եղջերուի մորթէ չինուած թմբուկներ կը զարնէին։ Ամէն անգամ որ բարձրաձայն կը գոչէին, աղջիկը կը ցնցուէր եւ իւր հօր զլուսը սեղմ կը բռնէր՝ իբր թէ մահուան տագնապով, եւ սակայն դիւթական աղաղակը կը չարունակուէր։

Ոչ ոք ուշադրութիւն ըրաւ իմ ներս մտնելուս մինչեւ աղջիկը բռնող Հնդիկը վեր նայեցաւ։ Ցանկամբ կոչելով կլինէրէն մին որ իւր տեղը կենայ, եկաւ յառաջ, սիրով ողջունեց զիս՝ տալով ինձ իւր ձեռքը եւ զբնելով իմս իւր կուրծքին վրայ, եւ ըսաւ (ըստ սովորութեան վայրենի Հնդկաց խօսելով յերրորդ դէմս), «Բժիշկը կը հաճի՞ օդնել Բենեպէքի ծաղկին։» Ըսի թէ բան մը ընելէս առաջ հարկ էր որ իրմէն զատ ամէն ոք հեռանայ վրանէն։ Նա հրաման ըրաւ նման մարդու որ վարժուած էր հրամայել, եւ ոչ ոք վարանեցաւ հնազանդիլ նմա, թէպէտ քուրմերը քրթմնջեցին եւ խոժոռեցան։

Գոհայ, որպէս դուշակած էի, թէ աղջիկը հիւծական ախտի վերջին աստիճանին հասած էր, եւ կը տառապէր տենդով եւ դրդռմամբ։

Ըսի Բենեպէքի թէ չէի կարող ազատել նորա աղջկան կեանքը, բայց կրնայի մեղմացունել ցաւը եթէ թոյլ տար։ Տուի հանդստացուցիչ դեղ մը, եւ միասին հակեցինք մինչեւ սկսեց ազդել։ Ցանկամբ երբ ըսի թէ ես կրնայի ապահել հիւանդին քով եւ թէ լաւ կ'ընէր որ ինք ննջէր, նա վայր դրաւ չիջանող կրակին վրայ, եւ անոր քով պառկեցաւ. բայց չեմ կարծեր թէ այն բոլոր դիշերը մէկ անգամ դարձուց իւր աչքը իւր դուստրը դիտելէն։ Երբ առտուան մօտ Օսէոյ արթնցաւ եւ կոչեց իւր հայրը, նա եկաւ եւ ըստ առաջնոյն իւր բազկաց մէջ առաւ զնա։ Կը թուէր թէ այդպէս աւելի հանգիստ կ'ըլլար, եւ դարձեալ տեսակ մը թմրութեան մէջ ինկաւ։ Տեսայ որ վախճանը կը մօտենար, եւ ըսի Բենեպէքի թէ իւր դուստրը միայն քիչ ժամանակ եւս կրնար ապրիլ։ Նա լսեց զայս առանց վրդովելու, եւ միայն ըսաւ. «Բարւոք է։ Բենեպէք ծեր եղեւին է. միայն մատաղ եղեւիններ կրնան ահիլ նորա քով։ Ծաղկունք սառած են նորա ոտից չուրջը։ Օսէոյ վերջինն է։»

Թողլով զնա իւր զաւկին հետ, հեռացայ եւ բացի վրանին դրան վարագոյրը՝ նայելու դուրս դիչերուան խորհրդաւոր տեսարանին, որպէս նաեւ պաղ օդ առնելու վրանին մէջ՝ որ այնպէս տաքցած էր ինչպէս միայն վրան մը կրնայ տաքնալ։

Երբ ներս եկայ, Օսէոյ բոլորովին դադած էր իւր դգայութիւնը, եւ հարցուց իւր հօր թէ պիտի ապրէր։ Երբ սա պատասխանեց, «Ոչ,» սկսաւ մանկական հեծութեամբ ըսել թէ չէր ճանաչեր մէկը երջանկաբար որսի դաշտերուն վրայ (որպէս կը նկարագրուին վայրենի Հնդկաց իւրեանց երկինքը), եւ թէ թոյլ չպիտի տրուէր իրեն ներս մանել։ Տեսայ որ հայրը կը վշտանար, եւ ծնրադրելով հիւանդ աղջկան միւս կողմը, թոյլտուութիւն խնդրեցի հօրմէն խօսիլ նորա մահամերձ աղջկան։ Ջանացի պատմել պարզ պատմութիւնը Քրիստոսի անհուն սիրոյն, եւ ցաւօք զգացի նզձ որ աւելի առէպ պատմած ըլլայի զայն յառաջագոյն։ Քիչ մը խօսելէ ետքը տեսայ որ թէ՛ աղջիկը եւ թէ՛ հայրը ուշադրութեամբ ունկն կը դնէին։ Պատմեցի Օսէոյի՝ Թողութեան եւ ողորմութեան պատմութիւնը, եւ խօսեցայ հանդերձեալ երջանիկ բնակարանին վրայ։

Երբ վերջացուցի, աղջիկը դոհ կը թուէր, եւ ըսաւ (խօսելով յերրորդ դէմս), «Օսէոյ չվախնար։ Մեծ Իշխանը պիտի հոգայ զնա։»

Յետոյ, վայրկ մի վերջը հարցուց, «Օսէոյ ապրած է բաւական ամառներ, բայց երբեք չլսեց Անոր վրայով։ Սպիտակ մարդը ե՞րբ լըսեց. ո՞վ պատմեց անոր։»

Պատասխանեցի թէ այն իմ ժողովուրդիս պատմութիւնն էր, եւ թէ հայրս ինձ պատմած էր զայն։ Օսէոյ կարծես չուարեցաւ. յետոյ իւր աչքերը վերցունելով դէպ ինձ, ըսաւ ձայնիւ որ արդէն կը սկսէր նուաղիլ. «Եւ դուն երբեք չպատմեցի՛ր առաջ։ Իմ մայրս եւ քոյրս մեռան, եւ երկոքին վախով դացին։ Բոլոր այս միջոցին դու գիտէիր զայն, եւ երբեք չը պատմեցի՛ր մեղ։»

Շրթունքս կնքուեցան, եւ ընկճեալ կ'ըզդայի այն Հնդիկ աղջկան առջեւ։ Եւ երբ սակաւ ինչ եաքը Բենեպէք վար դրաւ իւր փոքրիկ անկենդան բեռը եւ լաթ մը ծածկեց այն անչարժ դէմքին վրայ, դուրս ելայ այդ խեղճ Հնդիկ վրանէն՝ որպէս թէ մի սրբաւայրէ։

Բոլոր ճամբուն վրայ դէպ ի տուն, ի վեր քան զճարճատիւն սառուցեալ ձեան՝ եւ դնա-

չիւն չանց՝ կը հնչէր այն խօսքն ականջներուս, «Բոլոր այս միջոցին դու գիտէիր զայն, եւ երբէք չպատմեցիր մեզ։» Եւ այս դիշեր իմ վառարանիս կրակին մէջ կը տեսնեմ Ծիածան վրանը, Ծնրադրած Հնդիկը՝ հեթանոսական անյուսութիւն նկարեալ իւր դէմքին վրայ, իւր բաղկաց մէջ բռնած իւր մահաբեր զաւակը, մինչ կրկին եւ կրկին ականջիս կը հնչէ նորա նուաղեալ ձայնը — «Եւ երբէք չպատմեցիր մեզ։»

ՊԻՐՄԱ ԵՒ ԱՆՈՐ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԸ ՄԱՆՏԱԼԷ

Ընդհանրապէս Պիրմա անուամբ կոչուած երկիրը կը բաղկանայ երկու որոշ մասերէ. մին է Բրիտանական կամ Ստորին Պիրմա, որ է Անգլիացւոց իշխանութեան ներքեւ, եւ միւսը՝ Վերին Պիրմա, կամ որ աւելի յարմարապէս կը կոչուի, Աւա, որ, մինչեւ ասկէ քանի մը օր առաջ էր Թէպոյ Թագաւորին իշխանութեան ներքեւ։ Բրիտանական Պիրմա ունի երեք բաժանում. Արաքան՝ Պէնգալայի ծոցին արեւելեան ափանց վրայ, Փէկու, եւ երկար եւ նեղ մաս մը երկրի Թէնասերիմ կոչուած որ կը տարածի մինչեւ Բրոյի պարանոցը Մալայեան Թերակղզւոյն վրայ։ Երկրին այս մասանց Անգղիոյ կառավարութեան ձեռքն իյնալն է արդիւնք երկու պատերազմաց ի մէջ Անգղիոյ եւ Պիրմայի։ Առաջինը, յամին 1824, որուն պատճառն էր Բրիտանական դրօշին նախատուիլը Բանկունի փոխարքային կողմանէ, տեւեց երկու տարի եւ խաղաղութիւն հաստատուեցաւ Թողուելով Անգղիոյ՝ Արաքանի եւ Թէնասերիմի գաւառները. միւսը, որոյ մէջ Ուղպլի դերակոմս ունէր տեղակալի պաշտօն, ծագեցաւ Եւրոպացի վաճառականաց դէմ բնիկներուն անիրաւութիւններէն, եւ վանդալ անունք յարձակեցան երկրին Անգղիացւոց սեփական մասին վրայ, եւ անոր արդիւնքն եղաւ փէկուի հարուստ եւ արգաւանդ գաւառին կցումն Անկղոյ-Հնդիկ պետութեան, յամին 1853։ Պիրմայի ներսի կողմը չէ ճանչցուած կատարելապէս, բայց ըստ Տոք. Ֆրանսիս Համիլթընի քիչ երկիրներ կան երկրագնտոյս վրայ որ հաւասարին անոր՝ պաղաբերութեան, գեղեցկութեան, եւ տեսարանաց վսեմութեան եւ բնիկ բերոյ զանազանութեան եւ արժէից կողմանէ։ Անոր լեռներն են ծածկուած ընտիր ատաղձով, եւ հովիտք՝ անտառներով, ուր ատ եւ անդ կան տեղեր մաքրուած եւ մշակուած, սակայն մշակեալ հողը փոքր է քաղաքամբ անդնակ մասին հետ, եւ երկրին մեծագոյն մասն է անմարդաբնակ։ Իրրաուատի, որ է մեծագոյն գետը Բրիտանական պետութեան մէջ, ծագում կ'առնու՝ որչափ որ գիտցուած է՝ Հիմալայա լեռներէն, եւ անցնելով ամբողջ Պիրմայի մէջէն, կը թափի Մարթապանի ծոցը չատ բերրիներու բաժնելով։ Գետոյն մեծագոյն մասը նաւարկելի է տարւոյն ամէն եղանակաց մէջ 200 տակառաչափ կրող առագաստաւոր նաւուց համար մինչեւ Աւա, եւ անձրեւոց ժամանակ, որ կը սկսին իջնել մայիս ամսուն, մինչեւ Պամոյ, որ իբր 800 մղոն հեռի է ծովէն։ Իրրաուատի գետոյն բազմաթիւ ճիւղերը եւ յորդումները կ'ընծայեն աքսնելի դիւրութիւն նաւարկութեամբ հաղորդակցութեան երկրին ներսի կողմերը։ Մանտալէ, որ կը կոչուի նաեւ "Ոսկի քաղաք", է Իրրաուատի գետոյն ձախակողմեան ափանց վրայ, եւ 1857 Յունականէն հետէ եղած է մայրաքաղաք։ Բուն քաղաքն է լ ձեւ քառակուսի, իւրաքանչիւր կողմն է մէկ մղոն, եւ չուրջ պատեալ կարուղ աղիւսէ չիուատած չատ բարձր եւ թանձր պարսպով, եւ պարիսպն ունի հրացէնք արձակելու ծակեր, եւ լայն, խոր խրամ չէ չատակ չրով։ Քաղաքին իւրաքանչիւր կողմը կան երեք դռներ եւ խաչուղիներ իրերու 100 ոտք լայն որք իրար կը կտրեն ուղիղ անկեամբ, բայց չայցտնէ կան մէջտեղերը նեղ եւ անկանոն փողոցներ եւ առանձին չաւիղներ։

Պիրմայիք են կարճահասակ, գործունեայ, համեմատ կազմուածով, թխագոյն մորթ, սեւ, անհարթ եւ ճոխ մազերով, եւ կ'ըսուի թէ են նաեւ տոկուն, հզու, աչխատասէր, զուարթ, սիրող երաժչտութեան եւ բանաստեղծութեան, եւ սակայն դաւաճանող, խորամանկ եւ ագահ մինագամայն, թէպէտ են նաեւ հիւրասէր եւ առատաձիրտ առ օտարականս, կերակրելով ճանապարհորդները եւ տալով անոնց պատսպարելու տեղի ձրիապէս։ Պիրմայիք չատ ստորին են Հնդիկներէն քաղաքականութեան կողմանէ, եւ չատ աւելի ստորին են Զինացիներէն։ Իրենց մարմինը ծակծկելով եւ ներկելով նըկարներ կը ձեւացունեն անոր վրայ, բայց այս սովորութիւն արանց միայն չատուկ է։ Անոնց հանդերձը թէեւ առ հասարակ չէ անվայելուչ, բայց չատ ստորին է այս մասին՝ բաղդատմամբ Հնդկաստանու արեւմտեան կողման ազգաց ճոխ եւ չքեղ զգեստուց հետ։ Պիրմա չունի պատրաստ զօրք, եւ երբ պատերազմ ծագի, ղէնք կրելու կարող բոլոր մարդիկ կը ժողովուին ձեռամբ տեղական պաշտօնակալաց, կը տանան ղէնք եւ ուտեստ կառավարութենէն, բայց ոչ կանոնաւոր թոշակ։ Եւ սակայն ընդհակ կըըսնային ըլլալ ընտիր զինուորներ եթէ ընդունէին լաւ կրթութիւն եւ զէնք, բայց զարգիս անկարող են զդէմ ունել Եւրոպացիներու զօրայ։ Անգղիացւոց հետ 1853 ի պատերազմին մէջ, ցուցին մեծ ճարտարմտութիւն դաչտային մարտկոցներ չինելու մասին, բայց հազիւ կարող եղան պաշտպանել զանոնք։

Պիրմայիք կանուխ կ'ամուսնանան եւ թէպէտ բազմակնութեան կայ թոյլատուութիւն, ունին մէկ կին միայն, զոր, ինչպէս նաեւ տան մէջ գտնուող միւս կիները, կը սիրեն ընել առանին բոլոր գործերը։ Ամուսնոյ արձակման՝ որ չատ յաճախ կը պատահի ի Պիրմա՝ դիւրութիւններ կան երկուստեք։ Եթէ երկու ամուսինք ձանձրանան իրարմէ, կը լուծեն իրենց միաբանութիւնը հետեւեալ պարզ բայց վճռական եղանակաւ։ Երկոքին կը քաչուին իրենց անասկը, կը վառեն մէկ մէկ մոմ, եւ կը նստին կը սպասեն հանդարտ մինչեւ որ մոմերը վառելով հատնին։ Նա որուն մոմը հատնելով կը մարի առաջ, կը մեկնի անկէ խակոյն եւ յապառ, չառնլով եւ ոչ մէկ բայց եթէ հանդերձները զորս հագած գտնուի այնատեղ, եւ բոլոր մնացած բաները կը մնան միւսին։ Պիրմայիք թէ՛ այր եւ թէ՛ կին կը սիրեն գործածել ականջի զարդեր։ Ականջին բըլթակը կը ծակեն, ծակը չատ անգամ ըլլալով կարի յոյժ մեծ, եւ անկէ կը կախեն այլ եւ այլ բաներ, զորօրինակ, փայտի կտորներ, դոհարեղէններ կամ ձոյլ ոսկի եւ արծաթ զանգներ։ Երբ զարդ չգտնուի անոնց ականջը, արք չատ անգամ կ'անցուընեն հոն իրենց սիկառը, եւ կանայք կ'անցուընեն փոքրիկ ծաղկափունջեր։ Պիրմացւոց ուտեստն է պարզ եւ առողջարար։

ՓՆԱՇՐՋԻԿԸ

(Չեչպըրդ Ճըրնըլ ատուն հանդիսէն)

Լիստ քաղաքին մօտ գպրոց մը կ'երթայի, եւ աչակերտակցաց մէջ կը գտնուէր մերձակայ տեղերէն հարուստ երկրագործի մը որդին, Պըքրիճ անուն, որ էր ըմբաստ եւ անկարող ուսանելու։ Կը թուէր թէ անոր բոլոր խորհուրդներն էին իւր հօր ձիերուն եւ արջառոց վրայ որոյմէ բաժնուած էր, եւ մի միայն վախաքն էր կարող ըլլալ Թողուլ դիրքերը եւ դառնալ ագարակ իւր նախկին խաղի ընկերաց քով, եւ կը թուէր թէ օր ըստ օրէ աւելի ձանձրոյթ եւ յոգնութիւն կը զգար իւր դասերը պատրաստելու անհաճոյ զբաղումէն։ Իրաց այս վիճակը տեւեց առ ժամանակ մի, երբ յանկարծ անբացատրելի փոփոխութիւն մը տեսնուեցաւ Պըքրիճի վրայ իւր դասերը պատրաստելու մասին։ Սակայ որ էր աչակերտաց թանձրամտագոյնը՝ յանկարծ եղաւ գպրոցին մէջ իւր դասերը ամենէն լաւ եւ կատարեալ կերպով պատրաստողը։ Ցերեկը կը թուէր այնպէս անփոյթ եւ անմտադիր ինչպէս առաջ։ Չէր կրճատեր իւր խաղի ժամերը, եւ ոչ խակ կու տար ուսանելու մէկ վայրկեան աւելի քան որչափ առաջ։ Այս առեղծուածային լուծումը վերջապէս գտնուեցաւ դիպուածով։ Ննջարանին, ուր կը ննջէր Պըքրիճ, կից սենեկի մը մէջ կը ննջէր դասատուներէն մին, եւ դիշեր մը սա այնպէս կարծեց թէ կը լսէր ձայն մը վարէն, գպրոցին սրահէն, եւ ելաւ նայելու թէ դուցէ թշնամի մարդ մտած էր չէնքին մէջ։ Հանդարտ եւ անձայն վար իջաւ սանդղէն, նայեցաւ այն սենեկէն ներս եւ տեսաւ Պըքրիճ որ ունէր ձեռքը վառած ճրագ մը։ Եւ տեսնելով որ նա ի քուն էր, հետաքրքրութիւնն չարժեցաւ դիտել թէ ինչ կ'ընէր։ Պըքրիճ գնաց իւր դրասեղանին քով, առաւ գիրքերը, չարեց զանոնք չարմար կարգաւ, եւ սկսաւ ուսանիլ։ Ձայն դիտող դասատուն համարելով թէ Պըքրիճ խաղ կ'ընէ, քանի մը անգամ չարժեց գնա եւ խթեց. բայց բան մը չէր զգար նա։ Պըքրիճ բոլոր իւր դասերուն սերտողութեան պարապելէ եւ սորվելէ ետքը գնաց իւր դասատուին գրասեղանին քով, եւ հոն դիւրութեամբ տուաւ իւր երեւակայական քննութիւնը։

Դասատուն պատմեց վերատեսչին ինչ որ տեսած էր, եւ որոշուեցաւ որ գարձեալ դիտեն անոր ընթացքը չաչորդ դիշերն եւս։ Դարձեալ եկաւ տղան չաչորդ դիշերը, մեղմով իջաւ խոհանոցը, վառեց ճրագ եւ եկաւ գպրոցի սրահը։ Դարձեալ բացաւ իւր գրասեղանը եւ պատրաստեց դասը, եւ այս անգամ գրեց նաեւ հրահանգ մը։ Երբ այս ըրաւ, վեր եկաւ եւ գնաց դասատուին գրասեղանին քով, ուր ըսաւ իւր դասը ճչգիւ եւ կարգաւ։ Մինչեւ իսկ կու տար ուղիղ պատասխաններ քանի մը հարցմանց զորս իբր թէ դասատուն կը հարցունէր անոր, եւ այսպէս գինք քննութենէ անցած համարելով, գարձաւ ճրագ ի ձեռին խոհանոցը եւ չետոյ գնաց անկողին պառկելու։ Հետեւեալ առաւօտ երբ հարցուցին անոր թէ ինչպէս կը պատրաստէր իւր դասերն այնչափ կատարեալ, պատասխանեց թէ չէր գիտեր, եւ թէ այդ գինքն իսկ կը զարմացուներ։ Տարակոյս չկար թէ Պըքրիճ իրապէս ի քուն էր գիշերն այդ բաներն ըրած առնն, վասն գի բան մը չէր գիտեր իւր յայնժամ ատ եւ անդ երթալուն վրայ, եւ ոչ կ'աղդուէր անոր աչայ տեսութիւնն այն միջոցին երբ գործաւոր լոյս չատ մօտ կը բերէին անոր աչաց։ Չէր կրնար

ըլլալ նաեւ տարակոյս թէ ուսման մուտքիր պարապուժը ներդործած էր մտացը վրայ, եւ անոր ուղեղը տակաւին կ'աղդուէր վրդովմանէն եւ անձկութենէն զոր կը պատճառէր ուսման պարապուժը մինչեւ անդամ այնատեն երբ ա- նոր ֆիզիդական զգացողութիւնք մեռեալ էին քովը։

Ա.յս նկատմամբ վրայ հետագայ պատմութիւնը եւս կ'ընէ հմուտ բժիշկ մը. «Հոկտեմբեր ամսոյ մէջ կիրակի երեկոյ մը, ընդունելեայ տիպղղական հրաւէր երթալ տեսնել պա- տանի մը որ մերձակայ մասաճաղի մը քով ծառայ էր։ Յայտնի էր թէ պատանին մեծ երկիւղ պատճառած էր իւր քով գտնուղ- ներուն իւր արտաքոյ կարգի ընթացքով։ Կը թուէր թէ նստած էր աթոռին վրայ եւ- րեկոյին եւ լռկած էր ի քուն։ Յետոյ ոտք ելլելով առաւ իւր խարազանը եւ մարա- կը, եւ դնաց ուղղակի ախոռը։ Ձիոյն համբոյր չընդունելով իւր սովորական տեղը, եւ տուն դարձաւ առնուլ զայն, եւ երբ հար- ցուցին թէ ինչո՛ւ համար կ'ուզէր համբոյր, պատասխանեց թէ կ'ուզէր ընել իւր պատ- րաստութիւնը։ Դարձաւ վերստին ախոռը, հեծաւ ձիին առանց համբոյրի։ Եւ որովհետեւ էր հաւժարս պատանի, բաւական նեղութիւն կրելէ ետ- քը միայն կարող եղած էին գնա բանի իջե- ցունել ձիէն եւ բերել ներս։ Ձիւղ այս վայր- կենին ես հասայ հոն։ Կ'երեւէր յայտնապէս թէ տղան կը համարէր ղինք կանդնած ղբ- րան առջեւ ուր անցորդք վոքրիկ տուրք մը կը հատուցանեն։ Հանելով գրպանէն վեց բեռ- նելոց ոսկի մը բռնեց զայն ձեռքը, հա- տուցանելու տուրքը, եւ պահանջեց մնացորդ ոսկին։ Վեց բեռնիկոցը դարձուցին անոր՝ բայց նա ըսաւ թէ կատակ չուզեր այլ ոսա- կին մնացորդը։ Յետոյ տուին անոր երեք եւ կէս բեռնի։ «Պարապ խօսք չեմ ուզեր, չի- տակ չէ այդ, ես բեռնի մի եւս կը պահան- ջեմ,» պատասխանեց անմիջապէս, եւ ձիշդ մնացորդ ոսկին կը պահանջէր։ Երբ տուին ինչ որ կ'ուզէր, երաւ ձին խարազանով գարնելու եւ զայն մարակելու չարժուե- ներ։ Բռնի ձիէն վար առնուած եւ իւր ախոռին վրայ դրուած էր։ Իչխանական ո- ճով հրամայեց մեզ չկենալ իւր ճաշերուն վրայ եւ թողուլ որ քալէր ձին յառաջ, «ե- թէ ոչ,» ըսաւ, «պիտի հետաքննեցուներեմ զձեզ։» Յետոյ դարձեալ մարակեց, իբր թէ, իւր ձին, սա նպատակաւ, ինչպէս կ'երեւէր, որպէս զի կատղեցուներ զայն եւ աքացել տար զմեզ, եւ միանգամայն կ'աղաղակէր, «Թոյլ տուէք ձիին յառաջ երթալ։» Ա.յնուհե- տեւ տարուելով խանութի, հարցուցին անոր թէ յաճախորդք ինչ բաներ ապսպրած էին անոր։ Երբ ըրին այս հարցումը, տուաւ բո- լոր յաճախորդաց անուններն, ըսելով միան- գամայն թէ անոնց իւրաքանչիւրն ինչ ու- զած էր անկէ. օրինակի աղագաւ անոնցմէ մին ուզած էր արջառոյ մին զսուէն, ուրիշ մը՝ ոչխարի երքուծ մը, եւ այլ ոմն՝ գառի սրունք մը, եւ այլն։ Հրամայուելով անոր մաքրել խանութը. իսկոյն հանդրիժեց իւր թեզանիքը՝ կազմ եւ պատրաստ կատարել հրամանը։ Հազիւ եւ մեծ ուժ գործածելով կարելի եղաւ արդելել զնա ի գործ գնելէ զայն։ Յորհելով թէ դուցէ խաբէութիւն մը դանուի անոր այս արտաքոյ կարգի ընթաց- քին ներքեւ, թելադրեցի հոն գտնուողնե- րուն թէ թերեւս օգտակար պիտի ըլլար ա- նոր՝ աղէկ մը ծեծել զնա։ Քանի մը զօրա- ւոր հարուածներ տրուեցան անոր կռնակին ձիու խարազանով, բայց ազդեցութիւն չը- րին անոր։ Ուրիշ այլ եւ այլ միջոցներ եւս գործածուելէ ետքը յանկարծ արթնցաւ՝ բո- լորովին անկարող հասկնալու թէ ի՛նչ տեղի ունեցած էր իւր չուրջը, եւ ինչո՛ւ համար ժողոված էին հոն այնչափ մարդիկ։ Անկա- րելի եղաւ համոզել զնա թէ ըրած էր որեւ- իցէ բան, այլ կ'ըսէր թէ միայն քնացած էր, եւ արդարեւ յայտնի եղաւ թէ կատարելա- պէս անդէտ էր այն բաներուն որ պատա- հած էին։ Շատ աղէկ կը յիշէր քանի մը բա- ներ ղորս ըրած էր ի քուն մտանելէ առաջ, բայց եւ ոչ ինչ կը յիշէր այ- նուհետեւ պատահածներէն։ Երբ տեսայ զնա ի սկզբան, բաղկերակը կը զարնէր մէկ րո- պէի մէջ հարիւր երեսուն եւ վեց անդամ, լեցուն եւ ոստիկ, բայց յետոյ իջաւ մինչեւ ութսունի, ճակատին վրայ թեթեւ քրտինք ունենալով։ Յետոյ հասկցայ թէ պատանին քիչ ժամանակ առաջ ըմնուած էր տենդէ որ ներդործեր էր զլխուն։»

Ա.յս դէպք, ինչպէս նաեւ երազները, կը ցուցնեն յայտնապէս թէ մեր մտաւորական կարողութիւնք երբէք չեն ընդարմանար կամ մնար անգործ քնոյ ժամանակ, եւ հետաքրքր- բաշարժ բան է որ քնաչրջիկ անձինք ըլլան կարող ընել, մինչ են ի քուն, չատ բաներ, եւ ապահովութեամբ կատարել չատ մը յան- դուգն գործեր որք սոսկում կ'ազդեն անոնց երթէ չգտնուին քնոյ աղդեցութեան ներքեւ։

ԱՅԼԵՒԱՅԼՔ

ՆՈՐ ԱՐՈՒԵՍՏ ՄԸ։ Բաւական տարիներէ ի վեր Հիւսիսային Գարոլինայի ծովեզեր բաղը ծովախոզ (Խձու-Ջ պաւզը) կ'որսա- ցուէր միայն անոր իւղին համար, եւ ան- ցեալ ամառ կազմուեցաւ ընկերութիւն մը, որոյ կեդրոնն է ի Գլուխ Մէյ, Նիւ Ձըրզի, ոչ միայն այս ձկան իւղը առնելու համար, այլ եւ գործածելու համար անոր մորթը։ Ծովախոզի իւղը հանել յոյժ պարզ է, եւ իւրաքանչիւր կենդանիէ միջին հաշուով կ'ելլէ 6 էն 8 կալոն իւղ։ (Քարիւղի սովորական թիթեղեայ ամաններէն մին կ'առնէ 5 կալոն։) Փորձն զոր այս ընկերութիւնը կատարեց անցեալ տարւոյ ամառը՝ եղաւ յոյժ յաջող, որպէս կ'ըսուի, հինգ չաբաթուան ձկնորսու- թեան չահեցան 800 ոսկի, 200 ոսկի ծախք ըլլալով, եւ ծովախոզները որսալու դիւրու- թիւններն այժմ մեծապէս աւելցած են։ Ծո- վախոզի մորթին յոյժ ընտիր կակուղ եւ դիւ- րադարձ կաշի կը չինուի, եւ իւրաքանչիւր կենդանւոյ միայն իւղին եւ մորթին գինը կը հաշուուի իբր 4½ ոսկի։ Անցեալ աշուն եղաւ այս գիւտ թէ ծովախոզի միսը համեղ կերակուր կ'ըլլայ, եւ այնչափ սովորական եղաւ այս նորաձեւութիւնը աղնուականաց ամրան ծովեզերեայ այցելութեանց տեղերը, որ Ֆիլատելֆիայի առեւտրական տուն մը այս ամառ առաջարկած է գնել բոլոր բըռ- նուած ծովախոզերու մարմինը, բայց Մէյ Գլուխի ընկերութիւնը մերժեց անոնց առա- ջարկութիւնը, արդէն առաջարկութիւններ ստացած ըլլալով Ֆիլատելֆիայի եւ Նիւ Եորքի դլխաւոր պանդոկներէն եւ ճաշարաններէն։

Ծովախոզի միսը կարմիր եւ հիւթալից է, եւ երեւոյթը կը նմանի եղան մսի, բայց աւելի թանձր է, ունի աւելի նուրբ թելեր, եւ է յոյժ վարունկ. աւելի կը նմանի այ- ծեամի մսին, որոյ նման է համը։ Ծովախոզը կը բռնուի մեծ ուռկանով իբր 350 կարասայ երկայն եւ յոյժ լայն, եւ եթէ հանուած ա- տենը արդէն խեղդուած չըլլան, դաշունի հար- ուածներով կը սպաննուին։ Կը թուի թէ յոյժ լաւ յոյս կայ որ յաջողի այս նոր եւ չահաւէտ արուեստին հաստատութիւնը սոյն եղերայ վրայ։ Ա.յս ձուկը յոյժ առատ է Պոս- փորի ջրոյ մէջ։ Ինչո՛ւ չկազմուի ընկերու- թիւն մը ատ եւս գայն բռնելով չահ ընե- լու համար։

—

ԳՈՐԾԱԿՑԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ Ի ԳԱՂԻԱ։ Գաղիայէ որպէս նաեւ Անգղիայէ կու գան կրկնակ ապացոյցք թէ գործակցական աշ- խատութիւն գործադրելի է եւ մեծ յոյս կու տայ վասն ապագային։ Մօտերս հրատարա- կուեցաւ տեղեկագիր մը Մ. Կոտրնի գոր- ծակից ընկերութեան կողմանէ ի կիզ քաղաք Գաղիոյ։ Ա.յս ընկերութիւնը կազմուած է 25 տարի առաջ եւ ունի երկաթ թափելու գործարան, 1,400 գործաւորօք։ Գործողու- թեան սկզբունքը պարզ է։ Դրամագլուխը՝ զոր հայթայթած է Մ. Կոտրնի՝ նախ կը ստա- նայ հինգ առ հարիւր չահ։ Եթէ գործոյն չահը դրամագլխոյն 5 առ հարիւրէն աւելի ըլլայ, այդ յաւելեալ մասը կը բաժնուի ի մէջ գոր- ծաւորայ ըստ համեմատութեան անոնց կա- րողութեանց, բարուց եւ տարիքին։ Յամին 1883 տարեկան չահէն 230,000 ֆրանկ վը- ճարուեցաւ դրամագլխոյն եւ 1,880,000 ֆր. գործաւորայ։ Ա.յս չահէն զատ գործաւորք անշուշտ կ'ընդունին իւրեանց կանոնաւոր վարձքը, եւ գործաւորայ վարձքը միշտն հաչ- ուովաւելի բարձր էր քան Անգղիոյ նոյն կար- դի այլ գործարանաց։ Սոյն կարգադրու- թեան մի ուշադրաւ եւ գովելի հանգամանքն այս է՝ որ թոյլ կը տրուի գործաւորին թո- ղուլ իւր չահուց մէկ մասը որ բարդուելով կարողանայ դրամագլխոյ բաժնեթուղթ դնել։ Ա.յսու տարուէ տարի կ'աւելնայ նորա եկա- մուտը, եւ կ'ունենայ պատրաստութիւն վա- սըն ծերութեան ամաց։ Յընթացս ժամանակի գործաւորք պիտի ըլլան տէր ամբողջ դրա- մագլխոյն։ Կը թուի թէ այս հաստատու- թիւնը ունեցած է ի սկզբանէ այն խնամատուն եւ խնամոտ տեսչութիւնը, որ առաջին եւ մեծագոյն հարկն է գործակցական հաստա- տութեանց։

ՓՇՐԱՆՔ

Անցեալ 30 ամաց միջոցին իբր 40,000 հան- գադործք մեռած են Անգղիոյ հանքերու մէջ։

— Ռուսական կառավարութիւնը որոշած ըլլալով որ թոյլտուութիւն ըլլայ միայնակաս- գովներու եւ ճաշարաններու մէջ վաճառել ոգելից ըմպելիներ, իբր 90,000 վինեատունք պիտի գոցուին Նոր Տարւոյ առաջին օրէն սկսեալ։

— Մարսիլիայի աչխարհագրական ընկե- րութիւնը կը հաչուէ թէ աչխարհիս վրայ կան 6,377,600 Հրեայք յորոց 85 առ հարիւրն կը գտնուին Եւրոպա եւ, 300,000ն Ա.մե- րիկա։

— Պրազիլի մէջ Գերեաց Տակաւ Ազա- տութեան օրէնքը կը հաչուէ արու գերեաց գինը 45էն 114 ոսկի՝ եւ կանայք իբր 1/4 նուազ քան արանց գինը։ Ըստ տրամադրու- թեանց այս օրէնքին, բոլոր գերիներ ազա- տուած պիտի ըլլան յետ 13 ամաց։ Բայց կը կարծուի թէ իրապէս 9 տարի վերջը գե- րութեան դրութիւնը բոլորովին ջնջուած պիտի ըլլայ։

— Մեծն Բրիտանիոյ երկաթուղւոյ ընկե- րութեանց 1884 ամին տեղեկագիրը կը ցուց- նէ թէ, երկաթուղեաւ ճամբորդել նչանաւոր կերպիւ ապահով է, եթէ բարւոք կառավար- ուի։ Յիչեալ տարւոյն մէջ ոչ չոգե- կառօք ճամբորդող իւրաքանչիւր 22,419,092 անձանց մէն միայն արկածով մեռած է, եւ

իւրաքանչիւր 804,388 անձանց մին վնասուած է։

— Մօտերս Օսեասյէ չոգենաւով տարուեցան յԱրեւելեան Սիպերիա 84 կին դատապարտեալք։ Սոնցմէ 36ը կ'աքսորուէին վասն մարդասպանութեան, կամ վասն դի փորձած էին սպաննել իւրեանց ամուսինները, եւ որոց 22ը 20 տարեկանէ վար էին։ կը թուի թէ կանուխ ամուսնութիւնք սովրապէս նպաստաւոր չեն — արանց — ի Ռուսիա։

— Մր. Բոնտ անուն Ամերիկացի հնարիչ մը չինած է ժամացոյց մը որ լինքնին կը լարուի։ Փոքրիկ էլեկտրական բարդ մը (battery) այնպէս կարգադրուած է որ մէն մի ժամու վախճանին հոսանքը անցնելով փոքրիկ կազմածի մը մէջէն, արագ կը չարժէ անիւ մը իբր 6 մանրերկրորդ, եւ այս կը լարէ փոքրիկ զսպանակ մը որ բաւական է ժամ մը վարելու ժամացոյցին մնալնան։ Երբ զսպանակը կը լարուի, հոսանքը անմիջապէս կը դադարի մինչեւ ժամ մը եւս անցնի, յորժամ նոյն գործողութիւնը կը կրկնուի։ Ս.յսպէս էլեկտրական բարդը կը գործէ միայն ժամը 6 մանրերկրորդ, այն է՝ տարին 15 ժամ։ Բարդը նորոգել հարկ է միայն երկու տարին անդամ մը։

— Սուէզի Ջրանցքէն անց եւ դարձն յոյժ աւելցած ըլլալով, պատերազմական եւ թըզթատար չոգենաւեր որք ունին էլեկտրական լոյս որ կրնայ լուսաւորել Ջրանցքը 1,200 մեթրոյ հեռուն, աղաս պիտի ըլլան գիշերանց նաւարկել Ջրանցքին մէկ մասին վրայ, եւ կ'ակնկալուի թէ պիտի ըլլան կարգադրութիւնք որ էլեկտրական լոյս ունեցող ամէն նաւեր կարենան գիշերանց նաւարկելով անցնիլ Ջրանցքէն։

— Տոք. Տոմինիկոյ Ֆրայրէ, հռչակաւոր բժիշկ ի Րիոյ Ձանէյրոյ Պրազիլի, կը ծանուցանէ թէ այս տարի իբր 5,000 անձինք պատուաստած է ընդդէմ դեղին տենդի, եւ թէ արդիւնքը կատարելապէս յաջող եղած է

— Բլաթինում մետաղէն այժմ կը քաշեն, այնչափ բարակ թիլ որ պարզ աչօք չտեսնուիր։

— Ռուսիա կը կառուցանէ մեծ նիզակաւոր պատերազմի նաւ մը որ պիտի ըլլայ 500,000 Անգղ. ոսկի։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ԱՌ ՀԱՄԱՅՆ ԱՐԺ. ՀԱՅ—ԱԻԵՏ. ՊԱՇՏՕՆԵԱՅՍ

Դրեթէ վեց ամիսներ անցան յորմէ հետէ հրատարակուեցաւ յօդուած* մը՝ ուղղեալ «Ամերիկայեան Հայ—Աւետ. Երիտասարդաց», որով յօդուածագիրն կը յայտներ իւր տեսութիւնն նըկատմամբ մեր ժողովրդային կացութեան. նաեւ կ'առաջարկէր կազմել «ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ» մը, որը մի համառօտ հիմնադիծն եւս կը ներկայէր անդ։

Մինչ կը յայտարարենք թէ յիշեալ առաջարկն ընդունած ենք սկզբամբ, որոյ համաձայն կը գործէ Ընկերութիւնս, չենք կրնար նաեւ չյայտնել մեր ուրախութիւն որ յիշեալ յօդուածն նպաստաւոր ընդունելութիւն եւ արձագանգ գտած է արդէն երիտասարդական միջնորդին մէջ։ Անձկանօք կը ըսպասենք լսել նաեւ ամէն կողմէ երիտասարդ տեարց դաղափարները նկատմամբ սոյն կարեւոր առաջարկին, որոց հետեւելիք ընթացքէն բացարձակապէս կախում ունի բաղձացեալ միութեան իրագործումը։

Ժամանակը լինչպէս նաեւ մեր բացառիկ դիրք մասնաւոր կոչմամբ մը յատկարէզ կը հրաւիրեն ղերիտասարդութիւն վերոթաղնոթեամբ կատարել իւր պարտականութիւնները՝ մեր ժողովրդային վիճակը բարւոքելու կենսական գործին մէջ։ Սիրելի է մեզ հաւատալ թէ Հայ—Աւետ. Երիտասարդութիւնը կը տածէ ազնիւ բաղձանքներ եւ պատրաստ է ծառայել ժողովրդեան, Աղգին եւ Հայրենեաց։ Հաստատապէս համոզուած ենք սակայն թէ, այդ վսեմագոյն յաջողապէս իրագործման համար երիտասարդական ընդհանուր չարժումմ մը՝ ոգեւորեալ պարտաճանաչութեան հզօր զգացմամբ՝ յոյժ կարեւոր է, լինչպէս նաեւ նպատակի ընդհանուր միութիւն մը՝ սոյն չարժումն ուղղելու եւ արդիւնաբեր գործելու համար։ Արդ, եթէ ոչ չատ ուշ, դէթ ժամանակ է որ ներկայ երիտասարդութիւնը լաւ եւ հաստատուն հիման մը վրայ պատրաստուի կազմել ընտիր եւ նախանձելի մարմին մը ապագային մէջ որ չատ հեռի չէ արդէն։

Բայց որպէս զի սխալ եւ գահավէժ քայլեր չառնուին այս ուղղութեամբ, մեծապէս կարօտ կը զգանք յանուն Երիտասարդութեան դիմել մեր Աւժ. Պաշտօնէից քաջ փորձառութեան եւ խոհատուն առաջնորդութեան։ Եւ որպէս կը գրէ Տ. Յովհաննէս գիրն, «ամէն պատճառ ունինք հաւատալու թէ մեր եկեղեցիք պիտի բարեհաճին խրատել զմեզ բանիւ եւ արդեամբ (նաեւ գըրով)։ մեր պաշտօնական անձինք, եկեղեցական թէ ժողովրդային, պիտի նուիրեն մեզ իրենց սիրալիր համակրութիւն եւ աջակցութիւն։»

Կը ցաւինք յոյժ թէ դառն հալածանքներ բաժնած են զմեզ մեր ազգակիցներէն դէթ եկեղեցականապէս, — որ սակայն այս երկրին համար սովորականէն չատ աւելի ընդարձակ նշանակութիւն ունի, — եւ սոսկալուած ենք արտասուօք Ջանքեր ընել մեր ներկայ լինչպէս նաեւ ապագայ դոյութիւնը ապահովելու համար, մինչեւ գայ այն երջանիկ ժամանակը՝ որ դժբախտաբար չէ այնչափ մօտ որչափ ոմանք կը կարծեն՝ յորում լայը պիտի միացնէ լինչ որ բաժնեց խաւարը։ Մեր եկեղեցական հարք ցոյց տուին չաճախ թէ կը ղգան մեծութիւնն այն վեհ պատասխանատուութեան որ կը ծանրանայ իրենց վրայ իբրեւ պաշտօնեայք եւ առաջնորդք Աւետ. ժողովրդեան։ Դուք, Տեարք, անձնուիրաբար Ջանացիք կարեւոր դիրքի մը վրա բանել մեր ժողովուրդը Թուրքիոյ մէջ։ Թէեւ զմեզ չրջապատող արտաքին եւ ներքին զանազան դժբախտ պարագաներ պատճառեցան որ չկարողացան լիովին Ձեր Ջանքեր, բերկրանքի իրաղութիւն է սակայն թէ այսօր Տաճկաստանի այլեւայլ մասանց մէջ հաստատուած են Աւետ. եկեղեցիք, որք կոչուած են՝ լինչպէս կը հաւատանք՝ «աղ» եւ «լոյս» ըլլալ սոյն երկրին։ Ոոր ցաւ է մեզ յիշելիք եկեղեցական ընդհանուր կազմակերպութեան կենսական խնդիրը բաղխեցաւ ցարդ այլ եւ այլ դժուարութեանց, թէ մեր եկեղեցւոյ ոմանք կորուսած են իրենց բարի եւ հզօր աղդեցութիւն չրջակայից վրայ, թէ մեր պաշտօնական եւ աղդեցիկ անձանց ոմանք՝ վերհասեալ իրենց դէմ եղած դժուարութիւններն՝ լքած են դործը. այլ ուրախ կենք յոյժ թէ կայ ընտիր մեծամասնութիւն մը պաշտօնէից որք կը յարատեւեն իրենց դիւցազնական Ջանքեր բարձրացունել այս դժբախտ ժողովուրդը։ Եւ, եթէ մեր մեծաւ մասամբ աղքատ ժողովուրդը չէ կրցած ըստ արժանւոյն վարձատրել՝ նիւթապէս՝ իւր պաշտօնէից բարոյական արժանիքը, վստահ եղէք սակայն թէ ամբողջ ժողովրդեան անկեղծ աչքն ու համակրանք Ձեր կողմն են միշտ։ Ի վեր քան զամենայն, պատմութիւնը լացած է արդէն իւր վճռաւոր էջեր ոսկեղէն տառերով արձանագրել Ձեր անուններ իբրեւ հիմնարկութք այս վեհ գործին։

Մեզ կը թուի թէ ներկայ պաշտօնէութեան գլուխ-գործոցը պիտի ըլլայ պատրաստել այնպիսի երիտասարդութիւն մը՝ որ կարող ըլլայ արժանաւոր եւ աղդեցիկ յաջորդ մը հանդիսանալ ներկայ չափահաս սերընդեան։ Բնչը կնորհակալութիւն այն մասնաւոր հոգածութեանց համար, զորս ցոյց կուտան մեր եկեղեցական հարք ի մասին մեր իմացական եւ հոգեւոր զարգացման։ Տարակոյս չունինք թէ «Երիտասարդութիւնը Ձեր աչքին բիւն է եւ միակ յոյսն ապագային համար,» որպէս ըսաւ Աւժ. Պատ. Ս. դեքսանդր Հ. Ճէհիլեան Ընկերութեանս խօսած մէկ ուղերձին մէջ։ Տարակոյս չունինք նաեւ թէ խորին համակրութիւն մը կը տածէք այն բոլոր ձեռնարկութեանց համար որք սահմանուած են բարձրացնել մեր ժողովրդեան երիտասարդաց վիճակը, նիւթապէս, մտաւորապէս եւ բարոյապէս։

Ահա Նոր Տարի մը, որոյ սեմին վրայ կանգնած մինչ խնդութեամբ կը ընդունինք ղՁեզ, թոյլ տուք մեզ, Տեարք, խընդրել միանգամ ընդ միշտ Ձեր հզօր աջակցութիւն այս կարեւոր գործին մէջ։ Ահա Միաբանական Աղօթից օթեւնակ մը, յորում քաջայոյս ենք թէ պիտի բարեհաճիք Ջանալ մանձանել Ձեր ժողովրդային չրջանի մէջ երիտասարդական ընդհանուր միութեան մը գաղափարը։ Անտարակոյս ենք թէ գործունեայ պաշտօնէից նախաձեռնութեամբ նախնական կարեւոր քայլեր կրնան առնուիլ առ այս ներկայ եղանակիս մէջ։ Եւ երբ այսպէս ունենանք ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ մը մասնաճիւղերն կազմելու տրամադրութեամբ օժտեալ խմբակներ՝ դէթ գլխաւոր քաղաքաց եւ գիւղերու մէջ, յայնժամ մեծապէս կը գիւրանայ առաջարկեալ ընդհանուր միութեան իրագործումն, որպէս հեղհեղաւոր առուակներէ կը կազմուին հուժկու գետեր ընական եղանակաւ մը։

Իրիկ թէ մեր երիտասարդութիւն իւր հետ ունենալով անձնուէր եկեղեցական հարց հասկրութիւնն ու աջակցութիւնն, փութայ համախմբիլ միութեան դրօշին տակ, որոյ վրայ գրուած պիտք է լինի սիրոյ տառերով, Ճշմարտութիւն, եղբայրութիւն եւ Ինքնօգնութիւն։

Ի դիմաց Գործադիր Ժողովոյ
Երիտասարդաց Քր. Ընկերութեան
Ա.ՊԵՆԱՊԷՂԵԱՆ Ա.ՊԵՆԱՊԵԱՆ
ՄԻՆԱՍ Մ. ՍՐԼԻԵԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Պարտիզակ,
Դեկտ. 10, 1885

Ա Զ Դ

Ցառաջիկայ Շաբաթ հանդիսին Քրիստոնէից համար Միաբանական Աղօթից սահմանուած ըլլալով, Ցունվ. 4, երկուշաբթի օրէն սկսեալ, Պայազէտ Հաուզի մասրան մէջ ամէն կէս օր աղօթքի ժողով պիտի ըլլայ կէս ժամու չափ տեւելով։

Բոլոր մերձակայ Քրիստոնեայք կը հրաւիրուին դալ մասնակցիլ սոյն Միաբանական Աղօթից, հայցել Աստուծոյ օրհնութիւնն վասն իւր ժողովրդեան յառաջիկայ տարւոյ մէջ։

*Տես Բիւրակնի 68, 69 և 70 Թիւերը։

ՀԱՆԴԷՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԳԱՂԻԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՔ

Գաղիոյ խորհրդարանին երկու դահլիճներն ի ժողով գումարեցան ի վերոյալ դեկտ. 28ին, եւ վերընտրեցին զՄ. Ժիւլ Կրեվիի ընդհանուր Նախագահ Հանրապետութեան։ Մ. Կրեվիի որուած էր 457 քուէ ի մէջ 592 քուէից, Մխալետականք ձեռնպահ մնացած ըլլալով։ Այս արդիւնք պարտի գոհացուցիչ ըլլալ ըստ որում Մ. Կրեվիի եղած է ճշմարիտ հայրենասէր եւ իմաստուն իշխան։ Նա առաջին անգամ կոչուեցաւ Նախագահութեան պաշտօնին 1879 յունվ. 30ին, եւ 7 ամաց չրջանը վերջացաւ այս ամիս։ Ցաւալի է որ Մ. Կրեվիի կարողանայ վարել կառավարութիւնը 7 տարի եւս, բայց այս չկրնար յոյժ հաւանական համարուիլ, ըստ որում նա արդէն 72 տարեկան է։ Հանրապետականաց ոմանք նախագահութեան համար քուէարկեցին ի նպաստ Մ. Պրիսոնի, բայց նա դրեց նամակ մը թերթերուն՝ հրաժարելով մրցիլ այդ պաշտօնին համար, եւ յորդորելով բոլոր Հանրապետականները որ քուէ տան վասն Մ. Կրեվիի։ Մ. Պրիսոն որ հաւանած էր պահել նախարարապետութեան պաշտօնը մինչեւ ընտրուէր Նախագահը, այժմ կ'առաջարկէ հրաժարիլ իւր պաշտօնէն, բայց ցայս վայր Մ. Կրեվիի կը մերժէ հաւանիլ։ Մ. Պրիսոն կը սպրդէ, եւ կը կարծուի որ Նախագահը՝ եթէ ստիպուի ընդունիլ նորա հրաժարականը՝ պիտի կոչէ զՄ. Ֆրէսինէ կազմել նոր Նախարարութիւն մը։ Մ. Պրիսոն կը հրաժարի ոչ վասն դի չյօժարիր ծառայել իւր երկրին, այլ դի անհաստատ կը համարի իւր պաշտօնը։ Նա բաւական տեղեակ է խորհրդարանին ոգւոյն՝ քաջ համոզուելու թէ անդ իրեն նպաստաւոր մեծամասնութիւն մը գտնելու յոյս չկրնար ունենալ, եւ կը խորհի թէ աւելի պատուաւոր է կամովին հրաժարիլ քան թէ սպասել մինչեւ բռնադատուի։ Բայց Մ. Ֆրէսինէ աւելի հաստատ դիրք չը կրնար ունենալ, եւ իրապէս ներկայ խորհրդարանին հետ անկարելի է ունենալ զօրաւոր կառավարութիւն մը, ըստ որում կան եւրեք կուսակցութիւնք յորոց ոչ մին ունի մեծամասնութիւն։ Այս մասին Անգղիոյ եւ Գաղիոյ ընտրութեանց արդիւնք յոյժ նման եղան։ Զարհուր Հանրապետականներէն ոմանք միտեալ են թողուլ որ Մ. Ֆլէսմանոյ՝ Արմատականաց առաջնորդն՝ պաշտօն առնէ, որպէս զի անյապաղ ըլլալով կորուսանէ իւր պատիւը յաչս ժողովրդեան։

Որպէս ծանուցինք անցեալ չաբթու խորհրդարանը չորս քուէից դոյզն առաւելութեամբ քուէարկեց տալ ամբողջ դումարը զոր կառավարութիւնը կը խնդրէր Թունքինի համար։ Այնուհետեւ Ծերակոյտը քուէարկած է նոյնը 64ի դէմ 225 քուէից։ Այս խնդրոյն մէջ կառավարութիւնը գտաւ մեծ՝ եւ կը կարծենք անակնկալ՝ օգնութիւն Մատակասգարի խնդրոյ յոյժ նպաստաւոր եղքն։ Երկու տերութիւնք դեռ պիտի սառագրեն գաշնագիրը, եւ Մ. Ֆրէսինէ ըսած է խորհրդարանին մէջ թէ, կարող չէ ապահովել հեռագրաւ հաղորդուած պայմանաց բացարձակ ճշմարտութիւնը, բայց թէ տարակոյս չկրնար ըլլալ որ էապէս ուղիղ են։ Սոյն գաշնագրով Գաղիա կը խոստանայ չմիջամտել Մատակասգարի ներքին կառավարութեան, բայց Գաղիացի գործակատար մը պիտի կենայ Անթանանարիւոյ՝ մայրաքաղաքն, եւ ուրիշ տերութեանց հետ ամէն գաշնագիրներ նորա խորհրդով պիտի կընքուին, այսինքն, Գաղիա պիտի կառավարէ Մատակասգարի արտաքին աշխարհավարութիւնը։ Մինչեւ վճարուի 10,000,000 ֆրանգի տուգանքը, Գաղիա պիտի դրաւէ Թամատաւա՝ գլխաւոր նաւահանգիստը՝ եւ ըստանայ մաքսերը։ Գաղիա նաեւ կը ստանայ իրաւունք դրաւել Տիէկոյ Սուարէզ ծոցը, կղզւոյն հիւսիսային ծայրը, եւ կառուցանել հոն որեւիցէ չէնք որ կամի։

Զինուորական դայթակղութեան դործ մը բաւական յուզում յարուցած է վերջերս ի Գաղիա։ Մեր ընթերցողք կը յիշեն թէ անցեալ տարւոյ վերարուարի մէջ Գաղիացիք դրաւեցին Լանկ Սու ի Թունքին, բայց վեց չաբաթ ետքը յաղթուեցան Զինացիներէն եւ նահանջեցին բաւական կորստով։ Նահանջէն առաջ Զօր. Նէկրիէ վիրաւորուեցաւ եւ հրամանատարութիւնը ինկաւ Գնդապետ Հէրլինկըրի։ Սա էր որ տուաւ հրաման նահանջելու՝ առանց սպասելու Զօր. Պրիէր որ Լիլի հրամանաց։ Զինուորական ատեան մը ի Թունքին անպարտ արձակեց զնա, բայց սոյն նահանջին վրայով Դնդ. Տէպորթի կողմանէ գաղտնապէս կառավարութեան ղրկուած տեղեկագիր մը հրատարակուած է աչժրմ Թաձի մէջ, եւ այս եղած է պատճառ ներկայ յուզման։ Այս տեղեկագիրը միայն երկու օրինակ էր, որոց մին կը պահէր Պատերազմական Նախարարը եւ միւսը՝ Թունքինի Յանձնաժողովոյն Ատենապետը։ Թէ ի՞նչպէս Թաձ ի ձեռս ընկած է սոյն տեղեկագիրն՝ է խնդիր որոյ մասին քննութիւն կը կատարուի։

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Սիամպոլ կը գրէ թէ Օսմանեան Պետութեան Ծխախոտի Րէժիին բաժնետէրք ի ժողով պիտի գումարին ի Վիէննա յառաջիկայ չաբթու, որոշելու ինչ ինչ կարեւոր խնդիրներ սոյն ձեռնարկութեան պատկանեալ։

— Լոնտոնէն ի Վիէննա ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Սըր Ռիչըրտ Հուայթ պիտի մնայ ի Կ. պոլիս, եւ Սըր Էտուըրտ Թորնթըն՝ որ նոյն պաշտօնին կարգուած էր, պիտի հրաժարի կառավարութեան ծառայութենէն, եւ կամ պիտի կարգուի ուրիշ պաշտօնի։

— Իմպըր Էյճընս կը գրէ թէ արջառոց հիւանդութիւն սկսած է ճարակիլ ի Բազէչ, եւ բաղում կենդանիք վարակեալ են։ Միջոցներ ձեռք առնուած են արգելելու անոնց տարածումն։

— Ի մէջ հայրենասիրական տրոց որ վերջերս ծանուցուած են՝ կը յիշուին 5 զոյգ յոյժ ընտիր ձիեր նուիրեալ Վ.Հ. Սուլթանին մօր կողմանէ, 7,000 կրկնոցակներ՝ կիւմիւլճինայի դաւառին բնակիչներէն եւ նոյնէն 24,000 եւս Դըրդ Ռիվիսէի քաղաքացիներէն։

— Ըստ որոշման Պետական Խորհրդոյ, կ. պոլսոյ Բաղաքապետութիւնը սկսած է դին դնել քաշով վաճառուել ոչխարի մսոյ։ Այժմ չաբթու նոր դին պիտի դրուի։ Այժմու դինն է 5 դ. 3 փարայէ 5 դ. 7 փարայ։

— Անցեալ երկուշաբթի դիշեր Սպրիա նուպոլոյ հետեւակազօրաց զօրանոցին մէջ ծագեցաւ հրդեհ մը որ կը սպառնար ծանր հետեւանք ունենալ։ Բարեբաղդաբար զօրանոցը կորուսանելու մեծ աղէտը արդելուեցաւ քաղաքական եւ զինուորական իշխանութեանց փոյթեռանդն ջանիւք։

— Ջմեռն սկսած է տիրել այնպիսի խրտութեամբ որ առայժմ զինուորական ընդարձակ չարժումնք չեն կրնար ակնկալուիլ։ Որոշուած է սակայն ամրացնել Ճումալ Պալի եւ Նեվրոքոպի դիրքերն Պուլղարիոյ սահմանագլխոյն վրայ, եւ երկու վաչա զօրք ղրկուած են ի Սերէզ՝ որոց պիտի հետեւին այլք, եւ անոնք ամէնքը պիտի յառաջանան երթալ յիշեալ տեղերը։ Սոյն տեղափոխութեանց օգնելու համար 2,000 դրաստ պատրաստ կը պահուին։

—Իմպըր Էյճընս կը գրէ թէ, Վեհ. Սուլթանը խմանալով թէ Գաղաքական վարժարանի անցեալ տարւոյ ուսումնասիրաց աշակերտներէն չատեր հանրային ծառայութեան մտած չեն դեռ, զանոնք կոչել տուած է Եըլտըզի Պալատը, ուր իւրաքանչիւրին նըւիրած է 10 ոսկի եւ զոմանս կարդած է քարտուղար պալատան եւ ուրիշ պաշտօնատանց։

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մեր վերջին թուոյն հրատարակութիւնն ի վեր Սուտանի մէջ կռուոյ մասին լուր չէ եկած, բայց իրաց ծանրակչիռ վիճակը յայտնի է քայլերէ զորս եգիպտական կառավարութիւնը կ'առնու։ Պաշտօնական թերթին մէջ հրատարակուած յայտարարութիւն մը կ'ըսէ թէ եթէ ո՛եւ է ոք գտնուի թէ կը գաւակցի կամ կը հաղորդակցի ապստամբաց հետ որ զէնք վերցուցած են ընդդէմ կառավարութեան, պիտի դատուի պատերազմական ատենի առջեւ եւ պիտի պատժուի ըստ պատերազմական օրինաց։ Ուրիշ յայտարարութիւն մը կը հրամայէ որ ամէն անհատ ո՛ր եւ իցէ ազգէ որ կալուածատէր կամ խանութպան չէ, մեկնի Սուսան քաղաքէն ըստ կարելւոյն նուազ յապաղմամբ։ Այս արդիւնք է ուրախութեան անչափ ցոյցերու զոր ընկերներէն ոմանք ըրած էին Անգղիացւոց պարտութեան առթի լրոյ մը առթիւ։ Հանրային զգացմանց այս վիճակին մէջ, յայտնի է թէ Անգղիացւոց որ եւ իցէ նահանջն՝ մինչեւ անդամ յաղթութենէ ետեւ՝ պիտի մեկնուի իրր պարտութիւն, եւ պիտի աւելցնէ ապստամբաց զօրութիւնը։ Ուստի հարկ է որ զրաւեալ դիրքերը ամենայն զոհողութեամբ պահուին մինչեւ օժանդակ զօրք հասնին, յորժամ Անգղիացիք պիտի սկսին յարձակիլ։ Այսր կարեւորութիւնը կը ցուցնէ Ասլա-էլ-Դաուէր փաչա՝ Պատերազմական նախարար յեղիպտոս՝ որ ըսած է Լընտըն Թայմսի թղթակցին, "Մէն մի քայլ դէպ յառաջ կուտայ ձեզ 100 բարեկամ, մէն մի քայլ դէպ ի ետ կուտայ ձեզ 200 թշնամի՝ կէսը ձեր առջեւէն եւ կէսը ձեր ետեւէն։"

—Ղազի Ահմէտ Մուխթար փաչա հասաւ Գահիրէ Կիրակի, դեկտ. 27, եւ մեծ պատուով ընդունուեցաւ բազմութեան կողմանէ որ կը սպասէին նմա։ Իւր ժամանելէն ի վեր տակցած է խափէն եւ Սըր Հ. Տ. Ուոլթի հետ։ Կ. պոլսէ հեռագիր մը՝ Պերլինի պաշտօնական թերթին մէջ հրատարակել՝ կ'ըսէ թէ Մուխթար փաչա պիտի երթայ Ուատի Հալֆա, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Սուտանցւոց հետ պատերազմին վախճան տալու նպատակաւ։

— Պահպանողականաց կուսակից Թերթերը մեծաձայն աղմուկ կը յարուցանեն ընդդէմ Մր. Կլատսթոնի վասն դրից որ սա լրոնած է Իրլանտական խնդրոյն մասին, բայց չենք կարծեր թէ անոնց դանդատն լիովին արդարացի է։ Կարելի է որ հինաւուրց դիւանադէտը սխալած ըլլայ ի դատողութեան բայց յիմարութիւն է պնդել թէ նա մղեալ է միայն փառասիրութեամբ եւ որոշած է վերստին ըլլալ նախարարապետ, եթէ հարկ ըլլայ՝ զոհելով իւր երկրին շահերը։ Իրա-

պէս յայտնի չէ թէ Մր. Կլատսթոն ճիշդ ի՛նչ կը խորհի ընել։ Նա հեռագրած է Լրոյ Կեդրոնական Գործակատարութեան, «Ընդ-ոպոփի հրատարակութիւնը իմ տեսութեանցս ճշդրիտ ներկայացումը չէ։ Իմ դիտութեամբս կամ հաւանութեամբս հրատարակուած չէ այս եւ ոչ ուրիչ տեղեկութիւնը, ի բաց առեալ իմ հրապարակական յայտարարութիւններս»։ Եւ սակայն մինչ ոչ ոք ունի ճոխութիւն ըսելու թէ ճիշդ ի՛նչ է Մր. Կլատսթոնի ծրագիրը, դոյզն ինչ տարակոյս կրնայ ըլլալ թէ այն կը պարունակէ Տեղական Ինքնավարութիւն Իրլանտայի։ Մր. Կլատսթոնի բարեկամ երկու թերթեր էապէս միեւնոյն իմաստով կը տեղեկագրեն Մր. Կլատսթոնի հիմնագրոյն գլխաւոր կէտերը։ Ըստ այս հիմնագրոյն, Իրլանտացիք պիտի ունենան Խորհրդարան մը ի Տըպլին վարչելու տեղական գործեր, նաեւ պիտի ղրկեն անդամներ Լոնտոնի Խորհրդարանին, բայց ատոնք քուէ պիտի տան միայն պետական խնդրոց մէջ, եւ չպիտի ունենան ձայն Անգլիոյ գամ Սկովտիոյ տեղական խնդրոց մէջ։ Իրլանտայի Բողոքական կղերին իրաւունքները պիտի պաշտպանուին, եւ Թագուհին պիտի ունենայ Վերոյի իշխանութիւն մերժելու Իրլանտական Խորհրդարանին որեւիցէ որոշումն։ Հիմնագրոյն ուրիչ մասերը պիտի գան ի յայտ երբ խնդիրը առնուի ի քննին Խորհրդարանին մէջ՝ որպէս հաւանական է թէ պիտի ըլլայ։ Անտարակոյս կրկնապէս առիթ պիտի ունենանք գրել այս խնդրոյն վերայով։ Առ այժմ կը բաւականանանք միակ դիտողութեամբ. — Դժգոհ Իրլանտա մը աւելի տկարութեան քան թէ զօրութեան տղբիւր է Բրիտանական Պետութեան։ Իրլանտացւոց բաղձանքն ուսն տեղական Խորհրդարանի չմուխր անբնական. եւ եթէ Մր. Կլատսթոն կրնայ գոհացնել այդ բաղձանքը այնպիսի կերպիւ որ Իրլանտացիք աւելի սիրով յաւելու մի եւս ի վերայ բազում հայրենասիրական եւ իմաստուն դրութեանց, որոց ծնունդ տուած է։

— Ծանուցուեցաւ թէ Պիրմայի մէջ 11 Եւրոպացիք սպանուած էին։ Այժմ անոնց մէ չորսն ապահով հասած են Բրիտանական բանակը եւ միայն երեքին սպանումը ըստուգուած է։ Կ'ըսուի թէ մնացեալք ապահով են՝ քնիկ բարեկամ պաշտօնակալաց քով ապաստանած ըլլալով։ Կը յուսացուի թէ ներկայիս խոհեմական չարժումներ Պիրմա պիտի ղըսպուի, բայց ցորչափ անորոշ կը մնայ թէ ի՛նչ ընթացք պիտի բռնէ Անգլիա՝ պիտի ըլլայ առաւել կամ նուազ աւազակութիւն։ Ոչ միայն աւազակ ցեղեր այլ եւ Պիրմացի զօրքեր՝ որ անգործ մնացած են եւ ճարակ չունին խազագական դիւանին՝ կը ջանան ապրիլ կողոպուտով։

— Դեկ. 21ին տօնուեցաւ ի Պերլին 90րդ. տարեդարձն մեծ պատմագիտին՝ Թեոն Թանքէի։ Կայսրը ղրկեց իւր ձեռագրեալ նամակ մը գոհաժառանգ Իշխանը անձամբ գնաց Նորհաւատութեան, եւ Նորհաւատութեան գերաւոր ուղերձ մը ներկայացուեցաւ ատորադրութեամբ Պիզմարգ Իշխանին եւ համալսարանին բոլոր անդամոց։

— Դեկ. 21ին տոսկալի պայթիւն մը եղաւ ածխահանքի մը մէջ՝ մօտ Գարսուֆլի՝ յԱնդլիսէ կը կարծուի թէ 300 անձինք մեռան։ Իբր 100 դիակք հանուեցան նոյն օրը։

ԻՒԱՑ ՎԻՃԱԿՆ Ի ԹԵՐԱԿՂՋՈՂ ՊԱՂՐԱՆԱՑ

Ձմեռուրեան Ցանձնախմբին դործը՝ որպէս արդէն ծանուցած էինք՝ կատարուեցաւ արագ եւ լաւագէս։ Թէպէտ Գնդ. Գաուլտոս ի սկզբան նախազգեաց երեւցադոյնն ըլլալով, բայց վախճանէն համարուեցաւ որ նախագահը չըլլայ ներկայացուցիչ մի տերութեան որ ամէնէն աւելի չահ ունի Պալքանեան խնդրոց մէջ, եւ ուստի Գնդ. Չերնաեւ՝ Իտալիոյ ներկայացուցիչն ընտրուեցաւ նախագահ։ Սերվիացւոց Պուլղարիոյ մեկնումն վերջացաւ դեկտ. 23ին, եւ յետ մի քանի աւուրց Պուլղարք բոլորովին ելած էին Սերվիոյ հողէն։ Շքեղ զօրահանդէս մը՝ որուն մասնակցեցան 20,000 զօրք՝ կատարուեցաւ ի Սոֆիա այն օրն յորում Ալեքսանդր իշխան հոն հասաւ, եւ դիւանական խմբին բոլոր անդամք ներկայ էին պաշտօնական համազդեստով։ Զինադադարը կնքուելէ ետեւ պատերազմի դերձներ փոխանակուեցան, եւ բանակք մասամբ ցրուեցան։ Պուլղար կամաւորք պիտի ղրկուին իւրեանց տուներն, բայց կանոնաւոր զօրքը եւ Ռումելիի ոստիկանութիւնը պիտի պահուին դինուս ներքեւ մինչեւ խաղաղութիւնը վերջնապէս կարգադրուի։

Թէ խաղաղութիւնը պիտի հաստատուի կամ ոչ՝ անստոյգ է։ Թերթերն ոմանք յոյժ յուսալից ոգւով կը նկատեն իրաց վիճակը, մինչ այլք յուսահատ են։ Սերվիա կը պահանջէ որ բանակցութիւնք կատարուին ի Պելկրատ, բայց Ալեքսանդր իշխան կ'ըսէ թէ պատշաճ տեղն է Սոֆիա։ Սերվիոյ գլխաւոր քաղաքներէն պատգամաւորք ներկայացուցին Միլան Թագաւորին՝ թախանձած են զինա չարունակել պատերազմը եւ փրկել Սերվիոյ պատիւը ի գին որեւիցէ զոհողութեան։ Մ. Բիսթիքս՝ նախկին նախարարապետ Սերվիոյ՝ որ աւելի կը հակի Ռուսիոյ քան թէ Աւստրիոյ կողման, յառաջով է պատերազմի ոգւոյն։ Բայց՝ որպէս էքնոքն Թայմ կ'ըսէ՝ Սերվիացիք «բաւական աւելի քաջ են բանիւք քան թէ գործով։»

Կ'ակնկալուի թէ Ալեքսանդր իշխան ի մօտոյ պիտի մեկնի այցելել Ռուսիա։ Պուլղար պաշտօնակալ մը ղրկուած է Սբ. Բեդրսպուրկ ճամբան պատրաստելու համար։ Ռուսիայի Զօր. Վերիքոճ անցաւ Պուքրէշէ դեկտ. 23ին երթալ ի Սոֆիա, եւ անոր հետեւեցաւ երկու օր ետեւ ուրիչ Ռուսիացի բարձրաստիճան պաշտօնակալ մը։ Կ'ակընկալուի թէ Ալեքսանդր իշխան նախ պիտի այցելէ Կ. պոլիս՝ մատուցանել իւր յարգանքը իւր Վեհապետին, եւ յետոյ պիտի երթայ Սբ. Բեդրսպուրկ։ Կ'ըսուի թէ իշխանը պատրաստ է մասամբ իւրաքանչիւրութիւն ցուցնել Զարին՝ հաշտութիւն մը ի ձեռս բերելու համար, այլ թէ պիտի մնդէ որ դարձեալ իրեն իւր պատուոյ ատիճանն Ռուսական բանակին մէջ։ Եւ այս իրողութիւն թէ Մ. Քորիանտըր՝ նախորդ Ռուսիացի դործակատարն ի Սոֆիա՝ որոյ տեղեկագրովք Ալեքսանդր իշխան պատուազուրկ եղաւ՝ փոխադրուած է յԱթենք, կը թուի ցուցնել թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը կը պատրաստուի խոստովանիլ թէ Իշխանը չանիրաւի ամբաստանուած էր։ Մ. Քորիանտըրի ամբաստանութիւնն այս էր թէ Իշխանն անօրգական կերպիւ խօսած էր նկատմամբ Ռուսիացի պաշտօնակալաց որք կը գտնուէին Պուլղարիոյ ծառայութեան մէջ, եւ այս էր անուանական պատճառն Իշխանին պատուազուրկ ըլլալուն։

Բայց Ռումելիական խնդիրն՝ որմէ ծագեցան այս ամէն դժուարութիւնք՝ դեռ կը չարունակէ մնալ անլոյծ, հակառակ գրոց զրոյց Բ. Դուռը ուղղած է տերութեանց։ Թերեւս հազիւ ակնկալելի էր որ այս մասին քայլ մը առնուէր Ծնունդի տօնին միջոցին, բայց այս կը վերջանայ ընդ հուպ, եւ Թուրքիոյ արդար պահանջն է որ խնդիրը անյապաղ կարգադրուի։

Զրոյց կայ թէ Աւստաժողովը խակոյն պիտի դումարի վերատին երբ տօնի օրերն անցնին։ Հռումելին ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Կոմս տը Բոպիւրն՝ Արտաքին գործոց Նախարար Իտալիոյ՝ կը հաւանի որ Աւստաժողովը դումարի նոր հիմամբ, չպնդելով որ էջդ Նաւկն վճռէն բացարձակապէս հաստատուի։ Մինչեւ որ խնդիրը կարգադրութեան մը յանգի, կ'ըսէ Թուրէ, ընդհանուր մտահոգութիւն եւ նեղութիւն չեն վերնար։ Ստիպ կը պարտաւէ Եւրոպական նախարարութիւններն իրաց ներկայ անհանդուրժելի վիճակին համար, մինչ կառավարութիւնը կը վատնէ իւր զանձը առանց փոխարինութեան յոյսոյ։ Եւ նկատելով թէ՝ Սերվիոյ եւ թէ՝ Պուլղարիոյ ընթացքը, Թուրէ չատ յոյս չունի թէ խնդիրը խաղաղութեամբ պիտի վերջանայ։ Լընդոնի Սընանդարդ եւս կը թուի ունենալ նոյն տարակոյսը, վասն զի կ'ըսէ. «Դեռ երկար տաեն պարտի անցնիլ որ Եւրոպա չատ հաւատք ընծայէ խաղաղութեան մնայուն ըլլալուն այնպիսի դաշտաց մէջ ուր պատերազմի նիւթերն այնչափ առատ են, եւ ուր այնչափ յարատեւ կը թուէին փոքրիկ կայծեր որք կը վառնգեն բոցավառութիւն մը։»

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ըստ երկու հեռագրաց Պելկրատէ, դեկ. 30 Թուականաւ, Սերվիական բանակին երկրորդ զօրաբաժնի պահեստի զօրքը արձակուած են, եւ միայն կանոնաւոր բանակը կը մնայ դինուս ներքեւ։

Զօր. Հորվաթովիչ կը հեռագրէ թէ Սերվիական իշխանութիւնք մտան ի Բիլոթ դեկ. 27ի միջօրէին, ունենալով միասին ոստիկանաց բաւական մեծ խումբ մը անդորրութիւնը պահպանելու համար։

Սերվիացիք կը հաստատեն թէ Պուլղարք ոչ միայն վերատին դրաւած են Պրեկովոյ եւ Ալիէ՝ Վիսիճի գաւառին մէջ, այլ եւ Թիմոք գետին ափունքը, այսու եղելով դինադադարի դրոյն այն յօդուածը որ կը տրամադրէ թէ երկուց կողմանց ոչ միայն բանակը պիտի մտնենայ սահմանագլխոյն աւելի մօտ քան երեք քիլոմեդրոյ։

— Գահիրէէն ի Լոնտոն ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Անգլիացիք կարեւոր յաջողութիւն մը ունեցած են ի Սուտան։

— Դեկտ. 30ին Սպանիոյ խնամապետ Թագուհին իւր հետ ունենալով իւր երկու դուստրերն՝ իշխանուհիք Մերսետես եւ Մարի Թերեզա, իւր պաշտօնին հաւատարիմ մնալու ոսկան ըրաւ Ազգային Ժողովոյ առջեւ։ Սբարողութիւնը չքեղ էր, եւ Ազգային Ժողովոյն եւ Ժողովրդեան կողմանէ հաւատարմութեան եռանդագին հաւաստիք մատուցուեցան Բրիսթինա Թագուհւոյն։

ԱՌ ԸՆԹԵՐՑՈՂՍ

Դեռ յոյժ կանուխ է դատելու թէ փոխոխութիւնն զոր մեր թերթը կրած է ի՛նչ արդիւնք պիտի ունենայ մեր բաժանորդագրութեան ցուցակին վրայ։ Կան տեղեր յորս բաժանորդաց թիւն նուազած է, եւ կան այլ տեղեր ուր աւելցած է. իսկ բաղում կողմերէ դեռ հրամանք հասած չեն մեզ։ Այս չարքին Նոր Տարւոյ առաջին թերթէն բաւական օրինակներ աւելի կը ղրկենք մեր գործակատարաց, յուսալով թէ մեր բարեկամներէն այնպիսիք որ դեռ չեն նորոգած իւրեանց բաժանորդագրութիւնը պիտի յօժարին չարունակել իւրեանց բաժանորդագրութիւնը երբ տեսանեն թերթին զարդացումն։

Կ'ուզենք նաեւ սերտիւ յանձնարարել Տ. Յովս. Ա. Եփոփճեանը մեր բարեկամաց ուշադրութեան։ Ուրիչ ինչ կերպով կրնայ գործածուիլ 6 դահեկան՝ որ բերէ աւելի օգուտ եւ հաճոյք Ձեր գաւակաց այս տարի։ Փութացէք կ'աշխատինք ըստ մեր դիտութեան ընտիր թերթեր ընել թէ՛ Շաբաթական եւ թէ՛ Ամսական Ա. Եփոփճեանը։ Իրաւացի չէ՞ յուսալ թէ մեր բարեկամք ամենուրեք պիտի օգնեն մեզ գտնել նոր բաժանորդներ։

ԱՐԺԷԻՔ ԴՐԱՄԱՑ

Դեկտեմբեր 19/1, 1885

Գոնս.[կտրոն վճրլ.] 15.20 | Բուս. Երկ. բաժին 35 25

ԴՐԱՄԱՔ, Օար. լիրան 100ի

Մրճխկիւ	107 36	Նաթոլէոն	87 16
Մրթալիք	98	Գրիմից	51 10
Պեչիք	102 20	Անգղ. լիրա	110 5
Ալճըզէտ	102 20	Մանէթ Թղթդրմ.	9 25
Բուսիոյ բոզ	90 8		

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՑԱԿՈԲ ՊՈՑԱՃԵԱՆ
Ցիւնճանճըլար Եօղուշդուն, Ամերիգան խան